

ENGELS

derde graad kso-tso
voor alle studierichtingen behalve
Handel en Secretariaat-talen

BRUSSEL

D/2016/13.758/015

September 2016

(vervangt leerplan D/2014/7841/019)

Inhoud

1	Inleiding.....	4
1.1	Plaats in de lessentabel	4
1.2	Inleiding	4
2	Christelijk mensbeeld.....	11
3	Situering van deel A.....	12
4	Beginsituatie en profiel van de leerling.....	13
5	Opbouw en samenhang van het leerplan.....	14
6	Doelstellingen en leerinhouden.....	15
6.1	Algemene doelstellingen	15
6.2	Communicatieve vaardigheden	16
3	Situering van deel B.....	42
4	Opbouw en samenhang van het leerplan.....	47
5	Beginsituatie en profiel van de leerling.....	48
6	Doelstellingen en leerinhouden.....	49
6.1	Algemene doelstellingen	49
6.2	Communicatieve vaardigheden	50
7	Doelstellingen en leerinhouden.....	77
7.1	Interculturele component.....	77
7.2	Taalkundige component.....	78
8	Minimale materiële vereisten	83
9	Eindtermen Engels derde graad kso en tso	84

Woord vooraf - Leeswijzer

Dit leerplan is bestemd voor leerlingen van de derde graad kso/tso in **alle studierichtingen met uitzondering van Handel en Secretariaat-talen. Daarvoor geldt leerplan D/2014/7841/20.**

Het leerplan bestaat uit twee delen. Hoewel de verschillen tussen beide delen niet zo groot zijn, worden ze met het oog op de leesbaarheid toch gedeeltelijk in twee afzonderlijke delen ondergebracht.

- **Deel A** is voor alle studierichtingen waarin Engels deel uitmaakt van de basisvorming, maar niet van het specifiek gedeelte.
- **Deel B** is voor de studierichtingen tso Boekhouden-informatica, Hospitality, Hotel, Informaticabeheer, **Onthaal en public relations**, Toerisme en kso Woordkunst-drama.

In deze studierichtingen is Engels deel van de basisvorming, maar ook inherent aan de opleiding (specifiek gedeelte). Daartoe voorziet het leerplan een aantal specifieke doelstellingen.

Delen A en B bevatten de leerplandoelstellingen en de leerinhouden van de 5 vaardigheden (hoofdstukken 6.2 in deel A en deel B) voor de betrokken studierichtingen. Hier vind je het antwoord op de vraag wat in deze studierichtingen van de derde graad kso-tso zeker moet gerealiseerd worden voor Engels, wat leerlingen moeten kunnen en daarvoor kennen. Daarbij horen ook vakspecifieke attitudes. We maken hier dus een onderscheid tussen de twee soorten studierichtingen. De hoofdstukken Interculturele component en Taalkundige component zijn voor beide groepen richtingen gelijk, en worden voor beide delen van het leerplan weergegeven onder en .

De leerplandoelstellingen en leerinhouden zijn minimumdoelstellingen die gebaseerd zijn op de eindtermen¹ en vastgelegd door **Katholiek Onderwijs Vlaanderen**, de koepel van de katholieke secundaire scholen. De leerplannen zijn goedgekeurd door de onderwijsinspectie en ze worden als dusdanig ook gecontroleerd bij doorlichting. Het leerplan vermeldt ook over welke infrastructuur en didactische uitrusting de taalleraar en moeten kunnen beschikken op school.

In de pedagogisch-didactische wenken, geven we een selectie van vaak gestelde vragen over de werkwijze of aanpak om de leerplandoelstellingen te bereiken: de pedagogisch-didactische wenken. De leerplancommissie is vertrokken van een analyse van de noden i.v.m. de aanpak van communicatieve en functionele vaardigheden. Voor dit deel is geen goedkeuring van de inspectie vereist en het kan ook gewijzigd worden om in te spelen op onderwijskundige of vakdidactische evoluties.

De leerplandoelstellingen houden rekening met de beginsituatie van de leerlingen. Ze bouwen verder op de leerdoelen van de tweede graad en leggen de basis voor verdere talige ontwikkeling van de leerlingen. Bovendien is er een verband tussen deze leerplandoelstellingen en de niveaus van het Europees Referentiekader (ERK).

¹ Dit zijn de bij decreet vastgelegde minimumdoelen op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie, hier de leerlingen van de derde graad kso en tso. De eindtermen moderne talen gelden ook in de derde graad zowel voor Engels als voor Frans. Alleen voor het kennisgedeelte zijn er verschillen. De hoge mate van gelijkvormigheid tussen beide leerplannen kan duidelijkheid en overleg in de hand werken, ook tussen de vakgroepen in de school.

DEEL A+B

1 Inleiding

1.1 Plaats in de lessentabel

Zie www.katholiekonderwijs.vlaanderen bij leerplannen & lessentabellen.

1.2 Inleiding

1.2.1 *Een visie op moderne talen*

Door de toenemende mondialisering en zeker in de Europese context zijn grensoverschrijdende contacten heel courant. Ons onderwijs wil jonge mensen opvoeden tot wereldburgers. Meertaligheid is dan ook een belangrijke doelstelling. Dat impliceert dat de leerlingen op school de kans hebben om verscheidene talen te leren.

De leerplannen moderne vreemde talen van **Katholiek Onderwijs Vlaanderen** zijn zo opgevat dat ze die hoofddoelstelling van meertaligheid willen realiseren in overeenstemming met de Europese consensus over het onderwijs² in de moderne vreemde talen, de *Visie op het onderwijs in moderne vreemde talen*³ en met de eindtermen van de Vlaamse overheid.

Het secundair onderwijs biedt moderne vreemde talen aan om volgende vaardigheden te verwerven:

- sociaal contact met anderstaligen onderhouden;
- bij het studeren en tijdens de latere loopbaan aan onderzoek doen;
- professioneel functioneren;
- de horizon verruimen via rechtstreeks contact met anderstalige culturen;
- attitudes van openheid, communicatiebereidheid, intellectuele nieuwsgierigheid, kritische zin en verdraagzaamheid ontwikkelen;
- zich ontspannen en van andere culturen genieten.

Leraren vreemde talen geven mee vorm aan de beoogde meertaligheid. Ze tonen de weg naar interculturele verdraagzaamheid en ondersteunen de groei van hun leerlingen naar autonomie op persoonlijk, sociaal, intellectueel en cultureel vlak. Zo verruimt het vreemdetalenonderwijs de blik op de wereld en levert het een belangrijke bijdrage tot de verspreiding van het Europese gedachtegoed.

In alle graden van het secundair onderwijs en in alle onderwijsvormen gaat allereerst de aandacht naar de **ontwikkeling van communicatieve en interculturele competenties** in lezen, luisteren, gesprekken voeren, spreken en schrijven en de interactie tussen die vijf basisvaardigheden.

Je leert immers moderne vreemde talen om er iets concreets mee te doen, om te kunnen communiceren. Dat betekent dat vanaf de start de communicatieve taaltaken centraal staan. Bij

2 Council of Europe (2001), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, Cambridge University Press, 276 p. Voor de Nederlandse vertaling: zie de webstek van Taalunieversum.

3 De Coördinatiecommissie Moderne Talen, die de werking van de leerplancommissies moderne talen van **Katholiek Onderwijs Vlaanderen** coördineert, publiceerde in 2007 haar *Visie op het onderwijs in moderne vreemde talen*. In die tekst heeft zij de hierboven samengevatte visie toegelicht. De tekst is het resultaat van intensieve besprekingen en overleg met de pedagogische begeleiders en de leden van de leerplancommissies moderne en klassieke talen. De tekst vormt een wegwijzer naar een coherente visie op het modernetalenonderwijs.

DEEL A+B

communicatie, en dus ook in het taalonderwijs, is het correct begrijpen en overbrengen van boodschappen essentieel: de focus ligt op de betekenis. Het streven naar vormcorrectheid is daarbij een belangrijke attitude. Om verschillende redenen, o.m. om socioculturele redenen (de manier waarop je overkomt bij de anderen, als blijk van respect voor de taal) is het een goede zaak te streven naar een zo groot mogelijke lexicale accuraatheid en grammaticale correctheid. Die leidt bovendien tot een efficiëntere communicatie.

Dit leerplan wil leerlijnen uitzetten en een houvast bieden om leeractiviteiten te ontwikkelen die de leerlingen in staat stellen het gewenste beheersingsniveau te bereiken.

1.2.2 Enkele sleutelbegrippen

De doelstellingen van dit leerplan zijn gebaseerd op de verplicht te bereiken **eindtermen Moderne Vreemde Talen voor de 3de graad kso en tso**. Het vult ze echter aan en kadert ze in een eigen perspectief. Als je het leerplan volgt, realiseer je meteen ook de eindtermen. De eindtermen omschrijven wat de leerlingen op het einde van de derde graad met de taal moeten kunnen doen in termen van *taaltaken*. Om de moeilijkheidsgraad of complexiteit van taaltaken te omschrijven, wordt een beroep gedaan op de begrippen *tekstsoort*⁴, *tekstkenmerken* en *verwerkingsniveau*. Voor een goed begrip van de leerplandoelstellingen worden deze termen hieronder verduidelijkt.

Je moet de doelstellingen steeds in hun geheel bekijken en steeds lezen in samenhang met aspecten als tekstsoort, tekstkenmerken en het verwerkingsniveau.

Voorbeeld:

De doelstelling bij de vaardigheid luisteren: “*relevante informatie selecteren*” krijgt pas echt vorm als je weet *bij welke tekstsoort* je de informatie moet selecteren, of het *onderwerp van de tekst* concreet dan wel abstract is, of het over een *zorgvuldig gearticuleerde of over een veeleer slordig uitgesproken tekst* gaat, of er eventueel *storende achtergrondgeluiden* de luistertaak bemoeilijken, of de *structuur van de tekst duidelijk* is, enz. Deze doelstelling krijgt dus betekenis als je al die elementen samen neemt en concretiseert. De omroeper in het station somt via de echoënde installatie een reeks treinvertragingen en spoorwijzigingen op in keurig Engels, maar de achtergrondgeluiden bemoeilijken het luisteren en uit de vele informatie moet je achterhalen hoeveel vertraging jouw trein heeft en of hij van het voorziene spoor zal vertrekken.

Taaltaak

De **taaltaak** beschrijft wat iemand doet met taal in relevante situaties, in zo authentiek mogelijke contexten. Dit moet leiden tot een resultaat (een inzicht of handeling: iemand hoort een aankondiging in het station en stapt daardoor naar het juiste perron) of concreet product (een gesproken of geschreven tekst). Er is sprake van een open situatie, waarin de leerlingen zelfstandig moeten functioneren in de doeltaal. Leerlingen worden toegeleid naar de uiteindelijke taaltaak door middel van opdrachten en oefeningen.

Om een taaltaak te kunnen uitvoeren moeten de leerlingen de vaardigheid bezitten om hun kennis met betrekking tot vorm, betekenis en gebruikscontext van woorden en woordgroepen (collocations en uitdrukkingen) en grammaticale constructies functioneel toe te passen. Via oefening, reflectie op eigen taalgedrag, zelfevaluatie, feedback van medeleerlingen en leraar en door confrontatie met native speakers dient deze vaardigheid steeds verder opgevoerd te worden om de doeltreffendheid en de accuraatheid van de communicatie te verhogen.

Voorbeelden van taaltaken:

⁴ Met “tekst” bedoelen we elke boodschap die een taalgebruiker ontvangt of produceert, zowel mondeling als schriftelijk bv. instructies in de klas, dialoog, affiche, mail, krantenartikel ...

DEEL A+B

- bij het lezen van informatieve teksten ‘de hoofdgedachte achterhalen’ (ET 10) of concreter: bij het lezen van een krantenartikel in enkele zinnen weergeven wat de auteur over het onderwerp zegt;
- bij het beluisteren van argumentatieve teksten ‘de gedachtegang volgen’ (ET 3) of concreter: bij het beluisteren van een interview waarin de geïnterviewde zijn mening geeft over een bepaalde maatregel, aangeven waarom iemand voor of tegen de maatregel is;
- mondeling ‘verslag uitbrengen over een ervaring’ (ET 21) of concreter: ‘vertellen wat je tijdens een excursie gedaan hebt’, ‘het dagprogramma van de excursie toelichten en daarbij vertellen wat je precies gedaan hebt’;
- een presentatie geven (ET 22);
- een reiservaring beschrijven (ET 32);
- een verslag van een uitstap schrijven (ET 37).

Een **receptieve taak** leidt naar een inzicht, een gegeven, iets dat men weet (bv. openingsuren van een winkel, de inrichting van een hotelkamer) of tot een concreet iets (bv. het gebruik van een toestel).

Voorbeelden van receptieve taken:

- bij het lezen van informatieve teksten ‘de hoofdgedachte achterhalen’ (ET 10) of concreter: bij het lezen van een krantenartikel in enkele zinnen weergeven wat de auteur over het onderwerp zegt.
- bij het beluisteren van prescriptieve teksten ‘relevante informatie selecteren’ (ET 4) of concreter: bij het beluisteren van veiligheidsvoorschriften weergeven wat men in een concrete situatie moet doen.

Een **productieve taak** leidt tot een concreet resultaat of product, een gesproken of geschreven tekst.

Voorbeelden van productieve taken:

- ‘een ervaring beschrijven’ (ET 21): de leerlingen beschrijven een bedrijfsbezoek of hun eerste stagedag. Ze vertellen niet enkel wat ze gedaan hebben, maar ook hoe ze zich voelden;
- ‘een mededeling schrijven’ (ET 27): de leerlingen stellen een eenvoudige advertentie op, ze schrijven een kort bericht aan een collega.

De moeilijkheidsgraad van een taaltaak kan beschreven worden door het samenspel van drie parameters: *tekstsoorten*, *tekstkenmerken* en *verwerkingsniveaus*. Bij receptieve taken hanteert men steeds deze drie parameters, bij productieve taken geven we niet steeds aan tot welke tekstsoort de productie behoort.

Tekstsoorten

Tekstsoorten worden omschreven op basis van wat als meest dominante kenmerk ⁵van de tekst ervaren wordt. De eindtermen onderscheiden vijf tekstsoorten waarmee de leerling moet kunnen omgaan.

Tekstsoort	Dominant kenmerk	Voorbeelden
<i>informatieve teksten</i>	overbrengen van informatie	krantenartikel, interview, folder, verslag
<i>prescriptieve teksten</i>	rechtstreeks sturen van het handelen van de ontvanger	gebruiksaanwijzing, waarschuwing, recept, reglement, reclameboodschap
<i>narratieve teksten</i>	feiten en gebeurtenissen verhalend weergeven	reisverslag, reportage, verhaal, mop, film, anekdote

⁵ Heel wat teksten zijn niet louter informatief of enkel narratief, prescriptief... Er zijn vaak “grijze zones”.

DEEL A+B

<i>argumentatieve teksten</i>	een redenering opbouwen	(verkoop)gesprek, lezersbrief, discussieforum
<i>artistiek-literaire teksten</i>	expliciete aanwezigheid van esthetische component	roman(fragment), gedicht, song, toneel, (kort-/strip)verhaal, (video)clip

De tekstsoort kan de moeilijkheidsgraad van taaltaken bepalen. Informatie halen uit een eenvoudig gedicht (artistiek-literair) is in principe moeilijker dan de informatie halen uit een eenvoudig schema (informatief). Het schrijven van een eenvoudig betoog (argumentatief) is complexer dan het schrijven van een eenvoudige waarschuwing.

In de derde graad komen verschillende maatschappelijk relevante inhouden aan bod. Waar relevant ook verruimd met teksten die specifiek zijn voor de studierichting.

Tekstkenmerken

Tekstkenmerken worden omschreven aan de hand van verschillende criteria. Die worden steeds bekeken in samenhang met de tekstsoort en het verwerkingsniveau. De drie aspecten bepalen samen de moeilijkheidsgraad van de doelstelling:

Formulering	eenvoudig	<i>tot</i>	complex
Structurering	eenvoudig	<i>tot</i>	complex
Lengte	kort	<i>tot</i>	lang
Visuele ondersteuning	veel	<i>tot</i>	geen of weinig
Vertrouwdheid met de inhoud	veel	<i>tot</i>	geen of weinig
Abstractieniveau	concreet	<i>tot</i>	abstract
Afwijking ten opzichte van de standaardtaal	weinig	<i>tot</i>	veel
Spreektempo	laag	<i>tot</i>	hoog
Articulatie	duidelijk	<i>tot</i>	onduidelijk

De doelstellingen bevatten voor elk van de vaardigheden de vereiste tekstkenmerken. Het leerplan groepeerde die voor alle vaardigheden in een overzicht onder 6.2.1 (deel A en deel B).

Verwerkingsniveaus

Het verwerkingsniveau geeft aan wat de leerlingen met de tekst moeten kunnen doen. De eindtermen kso-tso van de tweede en derde graad onderscheiden twee verwerkingsniveaus (het beschrijvend en het structurerend). Sterkere leerlingen halen het beoordelend niveau. Het kopiërend niveau (de informatie letterlijk weergeven) komt in de doelen van de tweede en derde graad niet meer voor.

Een hoger verwerkingsniveau impliceert dat de onderliggende verwerkingsniveaus ook bereikt zijn. Zo zal de leerling die een samenvatting kan geven (informatie op overzichtelijke en persoonlijke wijze ordenen - structurerend niveau) van een krantenartikel ook moeten kunnen zeggen waarover het artikel gaat (het onderwerp bepalen - beschrijvend niveau) en bondig kunnen aangeven wat de auteur over dit onderwerp zegt (de hoofdgedachte achterhalen - beschrijvend niveau).

Zoals blijkt uit onderstaand overzicht, verwacht men in de derde graad een grotere persoonlijke inbreng van de leerlingen. De leerlingen worden dus verondersteld vaker een grotere vaardigheid aan de dag te leggen om hun gedachten / mening op een gestructureerde en / of gefundeerde manier te verwoorden en vorm te geven in een samenhangend geheel. De voorbeelden zijn louter illustratief bedoeld, ze hebben niet allemaal betrekking op dit leerplan.

Verwerkingsniveaus bij de receptieve vaardigheden (lezen en luisteren)

DEEL A+B

	Voorbeelden
Receptieve taken op beschrijvend niveau:	De leerlingen achterhalen de informatie zoals die in de tekst gegeven en opgebouwd is.
het onderwerp bepalen	<ul style="list-style-type: none"> - aangeven waarover de tekst gaat - tekstsoort herkennen - aanduiden welk soort onderwerp een tekst behandelt - eventueel: het doelpubliek bepalen
de hoofdgedachte achterhalen	- aanduiden van het doel of de boodschap van een tekst
een spontane mening vormen	- aanstippen (in een gegeven lijst) wat je spontaan denkt bij een tekst
de gedachtegang volgen	<ul style="list-style-type: none"> - elementen ordenen zoals ze in de tekst voorkomen - in een argumentatieve tekst de redenering volgen om te weten of de auteur voor of tegen een stelling is
relevante informatie selecteren	<ul style="list-style-type: none"> - selecteren van belangrijke informatie die letterlijk wordt vermeld in de tekst, zonder de verbanden tussen die elementen expliciet te benoemen of te moeten duiden - aanduiden van een aantal elementen (voorbeelden, argumenten, plaatsen, tijdstippen, cijfers...) die belangrijk zijn om de tekst goed te kunnen volgen of te begrijpen
de tekststructuur en -samenhang herkennen (lezen)	<ul style="list-style-type: none"> - aanvullen van een structuurschema dat aansluit bij de structuur van de tekst met hoofdzaken en relevante informatie - een tekstsoort herkennen aan de hand van de macrostructuur van de tekst (inleiding, tussentitels, ...)
cultuuruitingen herkennen en opzoeken die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld	- informatie herkennen en opzoeken over aspecten van het dagelijks leven (wonen, werken, mobiliteit ...), vrijetijdsbesteding (uitgaan, muziek, film ...), kunst en cultuur (literatuur, toneel ...), toerisme (bezienswaardigheden, specialiteiten ...), onderwijs en opleidingen, politiek (partijen, socio-economisch beleid ...) enz.
Receptieve taken op structurerend niveau:	De leerlingen hebben een actieve inbreng in de wijze waarop ze de aangeboden informatie verwerken en presenteren .
informatie op overzichtelijke wijze ordenen	<ul style="list-style-type: none"> - verbanden leggen tussen elementen of delen van de tekst: (voor- en nadelen, argumenten en tegenargumenten tegenover elkaar plaatsen, oorzaak en gevolg met elkaar in verband brengen) - kort samenvatten - aanvullen van een structuurschema waarbij de informatie die in de structuur moet komen niet de volgorde van de tekst volgt; het eigenlijke structureren is de taak van de leerling
Receptieve taken op beoordelend niveau⁶:	De leerlingen zijn in staat de tekst te beoordelen. Dat impliceert steeds het inbrengen van een tweede perspectief om een gefundeerde mening te vormen. Ze confronteren informatie uit de tekst met minstens een van de volgende criteria:
een oordeel vormen	<ul style="list-style-type: none"> - andere elementen uit die tekst; - andere invalshoeken; - een andere bron die hetzelfde onderwerp behandelt; - de eigen voorkennis.
	<ul style="list-style-type: none"> - bepalen van het doelpubliek van een tekst, van de intentie van de auteur, van de toon van de tekst - beoordelen van een tekst op volledigheid, coherentie ...

⁶ Dit verwerkingsniveau is niet opgenomen in de basisdoelstellingen voor kso-tso.

DEEL A+B

Verwerkingsniveaus bij de **productieve vaardigheden** (spreken en schrijven)

Productieve taken op beschrijvend niveau: <ul style="list-style-type: none">- de taak is gebaseerd op behandelde teksten: de leerlingen brengen de informatie over zonder noemenswaardige veranderingen qua inhoud, formulering of structuur;- de taak is niet gebaseerd op behandelde teksten: de leerlingen voeren de taak uit zonder daarbij specifieke tekststructuren te hanteren (= spontaan spreken en schrijven).	
spreken/gesprekken voeren	schrijven
informatie meedelen en vragen navertellen spontane mening geven beschrijven	inhoud globaal weergeven spontane mening / appreciatie geven mededeling schrijven beschrijven
Productieve taken op structurerend niveau: <ul style="list-style-type: none">- de taak is gebaseerd op behandelde teksten: er is een eigen inbreng van de leerlingen in formulering en structurering, buiten de elementen die werden overgenomen. Bij het samenvatten van teksten herstructureren de leerlingen bijvoorbeeld de informatie uit de tekst. Dit impliceert dat ze hoofd- en bijzaken kunnen onderscheiden;- de taak is niet gebaseerd op behandelde teksten: de leerlingen brengen gestructureerd verslag uit; ze geven een presentatie; bij het schrijven van brieven en mails gebruiken ze structurelementen die eigen zijn aan correspondentie.	
spreken	schrijven
samenvatten verslag uitbrengen / een presentatie geven cultuurervaringen presenteren	samenvatten verslag / brief schrijven cultuurervaringen presenteren

Strategieën

Strategieën zijn technieken, operaties of handelingen die de leerling toepast om de taak (het begrijpen of het overbrengen van de boodschap) zo compleet en zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Het zijn planmatige technieken, procedures, handelwijzen die elke geoefende taalgebruiker misschien onbewust hanteert en die door onderwijs bij de beginnende taalgebruiker ontwikkeld en versterkt worden. Daarbij kan het gaan om het maken van een schrijfplan, om technieken om een gesprek te beginnen, gaande te houden of af te sluiten, om (digitale/niet-digitale) hulpbronnen te raadplegen, enz.

Attitudes

Attitudes zijn houdingen en ingesteldheden die maken dat een taal beter en efficiënter geleerd wordt. Er zijn vijf vakgebonden attitudes, die als na te streven doelstelling gelinkt zijn aan de relevante vaardigheden. De doelstellingen die betrekking hebben op attitudes zijn met een asterisk (*) aangeduid. *Voor attitudes geldt geen realisatie- maar een inspanningsverplichting.* Het komt er dus op aan de leerlingen kansen te bieden en te stimuleren om deze attitudes te ontwikkelen door het aanbieden en inoefenen van gerichte activiteiten. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

Taalleervaardigheden

Bij taalverwerving besteden we bijzondere aandacht aan het specifieke leren leren. Het bewust verwerven en ontwikkelen van vaardigheden die het leren van een moderne vreemde taal bevorderen is een elementaire doelstelling. *Algemene leervaardigheden*, zoals het oordeelkundig notities nemen, het ordenen van gegevens, het onderscheiden van hoofdzaken en bijzaken, enzovoort, krijgen bijzondere aandacht. Ook gaan we nu en dan na hoe de leerlingen de vreemde taal leren en

DEEL A+B

leermethodes voor een bepaald onderdeel van de cursus voorstellen, of we laten leerlingen vertellen hoe zij bepaalde delen van de cursus studeren.

Naast de meer algemene leervaardigheden zijn er ook *specifieke taalleervaardigheden* die leiden tot een correct gevoel voor zinsritme, intonatie en klanken, het vermogen om zinsstructuren, woordpatronen en spellingsvormen te onderscheiden, het vermogen om taalelementen te onthouden en weer op te roepen enz. Zij spelen bij het leren van een vreemde taal een bijzonder belangrijke rol. Het inzetten van functionele kennis hoort hierbij (*ET 42 en 43*), net als het inzetten van strategieën en attitudes. Het zijn noodzakelijke voorwaarden om taal te leren en te evolueren in dat leerproces.

Taalleervaardigheden behoren in feite tot de individuele beginsituatie van elke leerling. Zij zijn immers al in grotere of kleinere mate aanwezig nog voor de leerling aan de cursus Engels begint. De mate waarin hij over deze vaardigheden beschikt en ze ontwikkelt, bepaalt samen met factoren als motivatie, persoonlijke inzet en concentratievermogen, het succes van zijn Engels leren.

Uitbreiding - verdieping

De basisdoelstellingen in dit leerplan beschrijven het beheersingsniveau dat wij van alle leerlingen in kso/tso-richtingen voor Engels verwachten. Daarnaast formuleert het leerplan facultatief te behandelen doelstellingen die aangeduid worden als verdieping of uitbreiding, aangeduid met V of U. De begrippen uitbreiding en verdieping leunen vaak dicht bij elkaar aan. Het leerplan probeert de definities zo zuiver mogelijk te hanteren.

Bij **verdieping (V)** behaalt de leerling een grotere beheersingsgraad. Het realiseren van de doelstellingen op dit niveau kan maar voor een deelgroep van de leerlingen of voor sterkere klassen die blijk geven van een grotere aanleg voor talen.

Daarnaast formuleert het leerplan soms ook doelstellingen als **uitbreiding (U)**. Het gaat om leerstof die niet meteen tot het basispakket behoort. Op zich kan uitbreiding uitgewerkt worden op verschillende beheersingsniveaus. In die zin is uitbreiding niet noodzakelijk een nog hoger niveau, maar eerder een kwantitatieve toevoeging.

DEEL A+B

2 Christelijk mensbeeld

Ons onderwijs streeft de vorming van de totale persoon na waarbij het christelijke mensbeeld centraal staat. Onderstaande waarden zijn dan ook altijd na te streven tijdens alle handelingen:

- respect voor de medemens;
- solidariteit;
- zorg voor milieu en leven;
- respectvol omgaan met eigen geloof, anders gelovigen en niet-gelovigen;
- vanuit eigen spiritualiteit omgaan met ethische problemen.

Deze waarden zijn meestal ook expliciet terug te vinden in het pedagogisch project van de school.

Vanuit deze waarden en hun implementatie in het pedagogisch project, sturen leraren hun handelen op school en in de les. Bij de realisatie van de leerplandoelen krijgen zij kansen om verschillende van deze waarden samen met de leerlingen te exploreren, erover te reflecteren en vanuit de eigen visie met elkaar in dialoog te gaan.

Taalleraren hebben hierbij een specifieke taak door de kansen die taalonderwijs ons verschaft. Het communicatief vermogen staat centraal in taalonderwijs en taallessen zijn het terrein bij uitstek om aan de sociorelationele ontwikkeling te werken.

De leerlingen krijgen via allerlei taalactiviteiten de gelegenheid om een respectvolle attitude te ontwikkelen t.o.v. hun medeleerlingen en hun ideeën/overtuigingen/levensbeschouwing. Ze kunnen daarover respectvol met de andere in dialoog gaan. Dit is bv. het geval bij gesprekken, discussies, tekstbesprekingen, het voorbereiden en het uitvoeren van groepsopdrachten, mondelinge presentaties, rollenspelen, het geven van feedback op producties van medeleerlingen...

Bovendien kan een taalleraar in zijn keuze van teksten (artikels, literaire fragmenten, songs, films ...) en extracurriculaire activiteiten zoals bv. toneel, een veelheid aan breed maatschappelijke en persoonlijke thema's aanbrengen die een reflectie op de christelijke en andere waarden mogelijk maken.

Sommige teksten en onderwerpen stimuleren het kritisch denken van de leerlingen en nodigen hen uit tot de ontwikkeling van openheid t.o.v. en de reflectie op het beleven van christelijke waarden in onze maatschappij. Het eigen opvoedingsproject is daarin een belangrijk uitgangspunt.

Met het oog op de realisatie van dit mensbeeld zullen we in de pedagogische wenken bij het leerplan uitdrukkelijk op kansen wijzen, bijvoorbeeld bij de keuze van leerinhouden.

DEEL A

3 Situering van deel A

Deel A Engels voor de basisvorming

Dit deel A van het leerplan is bestemd voor leerlingen van de derde graad kso - tso in alle studierichtingen met uitzondering van :

- o tso Boekhouden-informatica, Hospitality, Hotel, Informaticabeheer, **Onthaal en public relations**, Toerisme en kso Woordkunst-drama, waar deel B van dit leerplan gebruikt wordt;
- o tso Handel en Secretariaat-talen, waar leerplan 2014/020 geldt.

Dit leerplan bouwt verder op het leerplan Engels kso-tso tweede graad 2012/056. Het is bestemd voor de studierichtingen in kso en tso waar Engels voorkomt in de basisvorming. De **uitbreidingsdoelen (aangeduid met U) of verdiepingsdoelen (V)** bieden ook mogelijkheden om te differentiëren voor talig sterkere studierichtingen of voor talig sterkere leerlingen. Doelen en tekstkenmerken die met U of V aangeduid worden, zijn facultatief te behandelen.

In de lessentabellen van deze studierichtingen staat doorgaans 2 u. Engels. Indien er een uur meer geprogrammeerd wordt, kunnen de uitbreidingsdoelen en verdiepingsdoelen uit dit leerplan dienstig zijn. Je kunt een extra lesuur ook benutten als extra oefentijd om de basisleerplandoelstellingen te bereiken in een grotere variatie van contexten en situaties, eventueel gelinkt aan de context van de studierichting.

Om de lespraktijk te kunnen aanpassen aan de wisselende noden, is ook in de derde graad het leerplan Engels kso-tso relatief open. Concreet betekent dit dat alle leerlingen dezelfde algemene doelen nastreven, maar dat er verschillen zullen zijn in de mate waarin en manier waarop ze de doelstellingen bereiken. Dit hangt af van de individuele leerling en de concrete klassituatie, maar wordt ook bepaald door de specificiteit van de studierichting.

Los van de verschillen in beheersingsniveau tussen taliger en minder talige richtingen, houden we ook rekening met de specificiteit van een richting. Voor heel wat richtingen is een inkleuring van de lessen Engels door domeinspecifieke inhoud of contexten zeker relevant, bv. met het oog op verdere studies of vanuit de noden van het werkveld waar de leerlingen zullen terechtkomen.

De keuze van domeinspecifieke teksten of het accent op bepaalde taken kan daardoor - waar relevant - mee bepaald worden. Hierover is overleg met de vakleraren van het specifiek gedeelte noodzakelijk.

Gezien deze variaties zijn samenzettingen van richtingen met een twee-uurscursus en richtingen met een drie-uurscursus Engels niet logisch en niet aangewezen.

DEEL A

4 Beginsituatie en profiel van de leerling

Alle leerlingen hebben in de tweede graad een cursus Engels gehad van twee of meer lessen per week. Deze leerlingen hebben in principe het algemene beheersingsniveau A2 van het Europees Referentiekader (zie verder) bereikt. De bedoeling is dat alle leerlingen tegen het einde van de derde graad het A2-niveau ten volle bereiken, met een aantal doelstellingen op het niveau B1. We verwachten van onze leerlingen in kso en tso vooral praktische taalkennis. Er is dus best een rechtstreeks verband tussen de leerstof en de concrete situatie waarin de leerling die leerstof nodig heeft, bijvoorbeeld in relatie tot de specifieke vorming van de studierichting, beroepscontext, enz.

Gezien de grote diversiteit van de doelgroep is differentiatie tussen (en soms binnen) groepen aangewezen. De verschillen in taligheid tussen de studierichtingen tekenen zich in de derde graad duidelijk af. Sommige groepen (en individuele leerlingen) kunnen bij de aanvang van de derde graad kso/tso immers al elementen van een B1-niveau aan, in minder talige groepen zullen velen nog worstelen met het behalen van de minimumdoelstellingen van de tweede graad. Als de leerlingen meer aankunnen dan wat het leerplan voorschrijft, kan de leraar best zelf inschatten wat mogelijk en haalbaar is en welke inhoudelijke insteek het beste wordt gevolgd of waar zich mogelijkheden voordoen om meer te bereiken. In de pedagogisch-didactische wenken geven we tips om met die diversiteit om te gaan.

Daarnaast - in een andere dimensie - is er de realiteit van anderstaligen en ex-OKAN'ers⁷ In het algemeen taalbeleid van de school dient voor de opvang en begeleiding van die leerlingen gezorgd te worden.

De groei tussen de verschillende graadleerplannen in de vereisten voor vaardigheid is niet altijd duidelijk zichtbaar in de formulering van de doelstellingen. Daarom schetsen we de leerlijn in een vergelijkende tabel, aansluitend op het overzicht van de doelstellingen bij elke vaardigheid.

Het toenemend beheersingsniveau tussen de verschillende graden uit zich ook via de tekstkenmerken. Ook daarvoor schetsen we bij elke vaardigheid de vooruitgang die leerlingen kso/tso in de derde graad moeten boeken. Onder 6.2.1 vindt u de overzichtstabel met de tekstkenmerken van de teksten voor elke vaardigheid in dit leerplan.

⁷ Leerlingen die uit de OnthaalKlas voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN) komen.
D/2016/13.758/015
Engels
3de graad kso-tso

DEEL A

5 Opbouw en samenhang van het leerplan

- Algemene doelstellingen (deel A 6.1)

Daarin formuleren we de algemene doelstellingen van het vreemdetalenonderwijs in **Katholiek Onderwijs Vlaanderen**, zoals die ook gelden voor alle andere leerplannen moderne vreemde talen.

- Communicatieve vaardigheden (deel A 6.2)

De leerplandoelstellingen omschrijven voor de verschillende vaardigheden welke taken de leerling moet kunnen uitvoeren. Voor de receptieve vaardigheden (luisteren en lezen) worden hierbij de tekstsoorten aangegeven, voor de productieve vaardigheden de (gesproken en geschreven) teksten die de leerling zelf moet kunnen produceren. Daarnaast worden telkens voorbeelden gegeven van mogelijke leerinhouden: voorbeelden van tekstsoorten (receptieve vaardigheden) en voorbeelden van producties (productieve vaardigheden). Deze voorbeelden kunnen de leraar inspireren bij de selectie van teksten en opdrachten. De tekstkenmerken bij de verschillende vaardigheden staan gegroepeerd in de overzichtstabel. In overzichtstabellen (“leerlijn”) geven we bij elke vaardigheid aan, welke groei in de derde graad verwacht wordt tegenover de tweede (en eerste) graad. De groei die verwacht wordt na de tweede graad in verband met de tekstkenmerken wordt eveneens in een overzichtstabel als leerlijn getoond.

- Interculturele component (7.1)

De doelstellingen die - geïntegreerd in de vaardigheden - betrekking hebben op het herkennen van cultuuruitingen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld sluiten aan bij de interculturele competentie. Het gaat hier over kennis van de wereld in het algemeen en de Engelstalige wereld in het bijzonder, van taalkundige elementen (bv. afkortingen, letterwoorden ...) en van sociolinguïstische aspecten (taalregisters, afwijkingen van de standaardtaal, beleefdheidsconventies, sociale conventies ...).

- Taalkundige component (7.2)

De leerplandoelstellingen en leerinhouden hebben ook betrekking op functionele kennis, strategieën en attitudes. Bij het uitvoeren van taaltaken moet de leerling vaardigheden inzetten die berusten op een samenspel van al deze componenten. Groeien in taalvaardigheid veronderstelt dan ook dat de verschillende componenten samen ontwikkeld worden.

De doelstellingen m.b.t. de taalkundige component beklemtonen het geïntegreerde karakter van kennis en vaardigheden. Vragen als “wat moet de leerling kunnen doen?” en “wat moet hij hiervoor kennen en weten?” zijn uiterst belangrijk. Om taken/taaltaken uit te voeren moet de leerling immers de nodige functionele kennis (woordenschat, taalstructuren, taalinzichten ...) inzetten. Tegelijkertijd breidt hij zijn taalkennis uit door (onder begeleiding) te reflecteren over de tekst.

DEEL A

6 Doelstellingen en leerinhouden

6.1 Algemene doelstellingen

De visietekst “Een visie op het onderwijs moderne vreemde talen”⁸ verwoordt de basisvisie voor het vreemdetalenonderwijs in dit leerplan. De tekst zegt onder meer dat de leerling:

- gevarieerde communicatieve ‘taaltaken’ leert uitvoeren met een progressie in moeilijkheidsgraad of complexiteit en een groei in autonomie;
- in zo authentiek mogelijke taalgebruikssituaties leert functioneren en daarbij leert reflecteren over taalgebruik en taalgebruikssituaties;
- met verschillende tekstsoorten leert omgaan.

De algemene doelstellingen liggen op vier terreinen: het terrein van de attitudes, het terrein van de taaltaken en functionele kennis, de interculturele competentie en de taalleervaardigheden.⁹

De leerlingen ontwikkelen **attitudes** van bereidheid tot taalgebruik, tot taalzorg en om de taal te leren, in de taal positief te evolueren en te reflecteren over het eigen taalgedrag.

Zij kunnen adequaat en zelfstandig functioneren in eenvoudige en courante **communicatiesituaties** die relevant zijn voor hun interesse en leefwereld. Dit betekent:

- informatie uit gesproken boodschappen begrijpen (luistervaardigheid) en hierbij hun luistergedrag afstemmen op verschillende doeleinden;
- informatie uit geschreven teksten (leesvaardigheid) begrijpen, waarbij ze hun leesgedrag afstemmen op verschillende doeleinden of leesintenties;
- deelnemen aan eenvoudige rechtstreekse of telefonische gesprekken (gespreksvaardigheid);
- vragen enigszins uitvoeriger beantwoorden en/of iets vertellen m.b.t. het dagelijks leven, hun leefwereld (spreekvaardigheid);
- eenvoudige geschreven mededelingen doen en boodschappen formuleren, deelnemen aan vormen van geschreven interactie, zoals corresponderen en chatten (schrijfvaardigheid).

Om deze taaltaken te kunnen uitvoeren hebben de leerlingen functionele kennis van woordenschat, spraakkunst en de socioculturele context van de Engelstalige wereld nodig.

De lessen Engels ondersteunen de ontwikkeling van de **interculturele competentie**. Ze dragen ertoe bij dat de leerlingen door hun talenkennis mensen uit ander culturen met respect en onbevooroordeeld kunnen ontmoeten.

Bij het uitvoeren van taaltaken leren de leerlingen leerstrategieën toepassen die hen in staat stellen om hun **taalleervaardigheid** te ontwikkelen en daarbij alsmat autonoom te worden.

De leer- en evaluatieprocessen geven de leerlingen (en hun ouders) voldoende informatie om hen in staat te stellen de aard van de verdere studies en/of beroepskeuze op een positieve wijze te bepalen op het einde van het secundair onderwijs. De delibererende klassenraad moet hen hierbij kunnen

⁸ Katholiek Onderwijs Vlaanderen, een visie op onderwijs moderne talen, 2007.

⁹ voor meer uitleg: zie onder 1.2 Enkele sleutelbegrippen.

DEEL A

begeleiden en adviseren, rekening houdend met het taalinzicht, de motivatie, de belangstelling en de aanleg van de individuele leerling.

6.2 Communicatieve vaardigheden

De vijf vaardigheden (luisteren, lezen, spreken, gesprekken voeren en schrijven) worden in dit hoofdstuk apart behandeld. Ze veronderstellen immers duidelijk aparte strategieën en het ontwikkelen van elke vaardigheid vraagt een specifieke aanpak. Het inoefenen van een bepaalde vaardigheid (lezen bijvoorbeeld) vereist het gebruik van aangepaste taken.

Toch zijn de vaardigheden niet altijd te scheiden. Een bepaalde vaardigheid wordt vaak gekoppeld aan een andere. Zo kan je de leestekst gebruiken als vertrekpunt voor productieve taken (spreken of schrijven bijvoorbeeld). Door de integratie van vaardigheden wordt de opdracht levensechter. In het dagelijkse leven zijn de vaardigheden immers ook vaak geïntegreerd. Zo spreken we met anderen over wat we gelezen en gehoord hebben; terwijl we lezen of luisteren maken we aantekeningen van wat we belangrijk of de moeite waard vinden om te onthouden; we schrijven om te reageren op een mail, een brief, een artikel, een stelling; we maken notities voor een uiteenzetting, enzovoort.

Bovendien is er een **onlosmakelijke band tussen kennis van woordenschat, spraakkunst en interculturele competentie en de communicatieve vaardigheden**. Om communicatieve taaltaken met succes te kunnen uitvoeren, hebben de leerlingen de vereiste taalkennis, interculturele kennis, kennis van strategieën nodig. Daarom zal je je bij het oefenen van vaardigheden altijd afvragen:

- wat moeten de leerlingen kunnen doen?
- wat moeten de leerlingen hiervoor kennen?

Beschikt de leerling over de nodige kennis? Hoe kun je de leerling bij het uitvoeren van de taalkaak ondersteunen om zijn kennis op de gepaste manier in te zetten, om de taalkaak op niveau uit te voeren? Hoe zorg je ervoor dat hij taaltaken steeds zelfstandiger kan aanpakken en uitvoeren?

Kennis van woordenschat, spraakkunst en interculturele elementen wordt dus geïntegreerd in de communicatieve vaardigheden. Omdat kennis en vaardigheden zo nauw met elkaar verweven zijn, wordt er in het hoofdstuk over vaardigheden herhaaldelijk verwezen naar de taalkundige en de interculturele elementen die de leerlingen moeten inzetten bij het uitvoeren van taaltaken.

Conclusie: de term 'integratie' wordt in dit leerplan gebruikt in een dubbele betekenis: enerzijds de samenhang tussen de verschillende communicatieve vaardigheden en anderzijds de verwevenheid van kennis in communicatieve vaardigheden.

In dit basisleerplan kso - tso krijgen de luister- en leesvaardigheid (receptief) en de gespreksvaardigheid een groter gewicht dan de spreek- en schrijfvaardigheid (productief).

In meer talig georiënteerde groepen en voor leerlingen met een talige aanleg zal de aandacht voor de receptieve en productieve aspecten evenwichtiger verdeeld worden. In deze richtingen/groepen stelt het leerplan via verdiepings- en uitbreidingsdoelen hogere eisen aan zowel de receptieve als aan de productieve vaardigheden.

6.2.1 *Tekstkenmerken bij de verschillende vaardigheden*

De taaltaken bij de communicatieve vaardigheden (vanaf 6.2.2) krijgen pas concrete invulling als je ze toepast op teksten. Het niveau wordt sterk mee bepaald door de kenmerken van die teksten. Daarom moeten de doelstellingen van de communicatieve vaardigheden steeds samen gelezen worden met de tekstkenmerken.

DEEL A

In onderstaande tabel vind je de kenmerken waaraan de gelezen, beluisterde of geproduceerde teksten moeten beantwoorden. Met het oog op differentiatie (bijvoorbeeld voor het richtingspecifieke of voor talig sterkere groepen) worden extra kenmerken gesuggereerd d.m.v. **U** of **V**.

Voor een goed begrip duiden we de invulling van dit overzicht:

- de tekstkenmerken aangeduid met **X** maken deel uit van het basisleerplan en moeten in alle groepen bereikt worden;
- doelen met **U**(uitbreiding), d.w.z. kwantitatieve versterking, of **V**(erdiepings)-kenmerken of -doelen, die een hoger beheersingsniveau beschrijven¹⁰. Deze aanduidingen verwijzen naar facultatief te behandelen kenmerken.

TEKSTKENMERKEN KSO/TSO 3 ^{DE} GRAAD DEEL A	Luisteren	Lezen	Spreken	Mondelinge interactie	Schrijven
Onderwerp					
vrij concreet	X	X	X	X	X
vertrouwd			X	X	X
vertrouwd en ook minder vertrouwd	X	X	V	V	V
in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting	X	X	X	X	X
ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit)	X	X	X	X	U
Taalgebruikssituatie					
voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, ontspannen, in verband met hun studie)	X	X	X	X	X
gesprekspartners richten zich tot elkaar (rechtstreeks en telefonisch)				X	
met en zonder visuele ondersteuning	X	X	X	X	
met en zonder achtergrondgeluiden	X		X	U	
met aandacht voor digitale media	X	X	X	X	X
met elementen die eigen zijn aan de Engelstalige wereld, met oog voor de socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld		X			
de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen				X	
Structuur - samenhang					
enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen	X		X	X	X
ook samengestelde zinnen met af en toe beperkte mate van complexiteit		X			
eenvoudige, duidelijke tekststructuur	X	X	X	X	X
korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel			X	X	
niet al te complex gestructureerde argumentatieve teksten		U			
ook met overtollige informatie (herhalingen, correcties, aarzelingen...)	X	X			
Lengte					

¹⁰ De begrippen verdieping en uitbreiding leunen vaak dicht bij elkaar aan.

DEEL A

TEKSTKENMERKEN KSO/TSO 3 ^{DE} GRAAD DEEL A	Luisteren	Lezen	Spreken	Mondelinge interactie	Schrijven
vrij korte, af en toe iets langere teksten/gesprekken	X		X	X	X
wat langere teksten/gesprekken	V	X	V	V	V
Uitspraak, articulatie, intonatie					
uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staat			X	X	
heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie	X		V	V	
standaardtaal			X	X	
duidelijke, natuurlijke intonatie	X		V	V	
weinig afwijking van de standaardtaal	X				
Tempo en vlotheid					
rustig tempo	X			X	
normaal tempo	V		X	V	
met eventuele herhalingen en onderbrekingen			X	X	
beperkt aantal herhalingen en onderbrekingen			V	V	
Woordenschat en taalvariëteit					
overwegend frequente woorden		X	X	X	
frequente woorden	X				X
toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard			U	U	U
af en toe richtingspecifieke woordenschat	X	X	X	X	X
overwegend eenduidig in de context	X	X			
standaardtaal			X	X	X
ook met minimale afwijking van de standaardtaal	X	X			
informeel en formeel	X	X	X	X	X

6.2.2 Luisteren

Noot vooraf: situaties waarin een luisterfragment gecombineerd wordt met beelden, leunen meestal dichter aan bij de realiteit. Luisteren zonder visuele ondersteuning komt bv. wel voor bij het gebruik van koptelefoons, het luisteren naar de radio en bij telefoongesprekken.

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Elk van de vermelde tekstsoorten moet aan bod komen. Voor elke tekstsoort maakt de leraar in overleg met de vakgroep een keuze uit de verschillende voorbeelden van luisterteksten uit het overzicht.

Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de beluisterde teksten. Zie daarvoor de overzichtstabel. Waar relevant, komen leerinhouden aan bod die verband houden met de studierichting.

DEEL A

Doelstellingen luisteren		Tekstsoorten			
De leerlingen kunnen de volgende luistertaken uitvoeren op:					
BESCHRIJVEND NIVEAU		informatief	prescriptief	narratief	artistiek-literair
Lu 1	het onderwerp bepalen. (ET 1)	X	X	X	X
Lu 2	de hoofdgedachte achterhalen. (ET 2)	X	X	X	X
Lu 3	de gedachtegang volgen. (ET 3)	X	X	X	X
Lu 4	relevante informatie selecteren. (ET 4)	X	X	X	X
Lu 5	een spontane mening vormen. (ET 5)	X	X	X	X
Lu 6	de structuur en de samenhang van een tekst herkennen. (ET 6)	X	X	X	
STRUCTUREREND NIVEAU					
V ¹¹	mits de nodige ondersteuning, de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen.	X	X		
Bij het uitvoeren van de luistertaken kunnen de leerlingen:					
Lu 7	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld. (ET 7)				
Lu 8	<p>hun functionele taalkennis inzetten en uitbreiden. (ET 32, ET 33) De functionele taalkennis heeft betrekking op de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren, evenals op de uitspraak en de intonatiepatronen. Dit betekent dat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hun taalkennis kunnen inzetten en vastzetten om nieuwe boodschappen en teksten te begrijpen; - onder begeleiding van de leraar nieuwe taalkennis kunnen opdoen als een luistertekst als uitgangspunt voor taalstudie gebruikt wordt. <p>Ze kunnen hierbij reflecteren over taal en taalgebruik. Dit betekent dat leerlingen vertrouwd zijn met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verschillende tekstsoorten en luistersituaties; - verschillende omstandigheden en doelen die een bepaalde manier van luisteren vereisen; - de opbouw van verschillende tekstsoorten zoals een gesprek of een gesproken tekst (openingsrituelen, onvolledige zinnen, hernemen van woorden, aarzelingen, herhalingen, redundantie); - het register (neutraal, formeel, informeel, vertrouwelijk) in duidelijke situaties; - intonatiepatronen; - non-verbaal gedrag. 				

¹¹ Verdiepingsdoelstelling: facultatief
D/2016/13.758/015

DEEL A

De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren om het luisterdoel te bereiken: <i>(ET 8)</i>	
Lu 9	<ul style="list-style-type: none">- het luisterdoel bepalen en hun luistergedrag erop afstemmen;- hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;- gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;- de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;- de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;- relevante informatie noteren;- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;- ondersteunende lichaamstaal correct interpreteren en eventueel zelf gebruiken;- zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;- vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen.
Bij het uitvoeren van de luistertaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes ¹² :	
Lu 10*	Ze zijn bereid en durven onbevooroordeeld te luisteren naar Engelse taaluitingen. <i>(ET 34*)</i>
Lu 11*	Ze tonen belangstelling voor de aanwezigheid van het Engels in hun leefwereld, ook buiten de school en voor de socioculturele wereld van de Engelstaligen. <i>(ET 36*)</i>
Lu 12*	Ze staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de culturen van de Engelstalige wereld. <i>(ET 37*)</i>
Lu 13*	Ze stellen zich open voor de esthetische component van teksten. <i>(ET 38*)</i>

¹² Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting.

DEEL A

Bij de tekstkeuze zorgt de leraar voor genoeg variatie in het materiaal: instructies en opdrachten geformuleerd door de leraar, klasgesprekken, videomateriaal, podcasts, interviews, gesproken documenten op het internet in een multimediale omgeving (gesproken boodschap ondersteund met beeldmateriaal en titels of legendes). De leerlingen horen meestal native speakers. Nu en dan horen ze ook non-native speakers die het Engels als communicatiemiddel gebruiken.

	Voor elke tekstsoort kan je een keuze ¹³ maken uit verschillende types luisterteksten
Informatieve teksten	nieuwsitems, verkeersinformatie, weerberichten, documentaires, interviews, mededelingen, toeristische info, aankondigingen (bv. op de luchthaven), berichten op antwoordapparaten, routebeschrijvingen, gesprekken tussen moedertaalsprekers, uiteenzettingen (bv. door de leraar in de klas of door een gids in een bedrijf), reportages, verslagen, productinformatie ...
Prescriptieve teksten	instructies (o.a. in de klas), recepten, voorschriften (bv. bij het gebruik van apparatuur en producten), reclameboodschappen, (publieke) aankondigingen en waarschuwingen, gebruiksaanwijzingen (bv. van toestellen), trailers van films, preventiecampagnes, procedures ...
Narratieve teksten	anekdotes, (reis)verhalen, filmfragmenten, feuilletons, reportages, interviews, moppen, getuigenissen, herinneringen ...
Artistiek-literaire teksten	clips, tekenfilms, gedichten, songs, short stories, feuilleton- of filmfragmenten ...

¹³ Niet al deze voorbeelden van luisterteksten hoeven aan bod te komen. De lijst is evenmin exhaustief en kan aangevuld worden.
D/2016/13.758/015

DEEL A

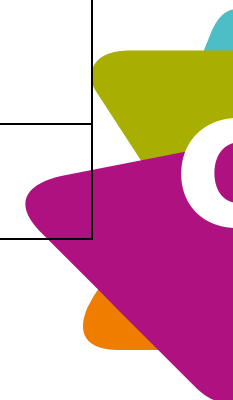
Leerlijn luisteren eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basisleerplan)	Derde graad kso/tso
Beschrijvend niveau		
het globale onderwerp bepalen in informatieve, narratieve en artistiek-literaire teksten	het globale onderwerp bepalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	het onderwerp bepalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en narratieve teksten	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
de gedachtegang volgen van informatieve, <i>prescriptieve</i> en narratieve teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
met een gerichte luisteropdracht relevante informatie selecteren uit informatieve, <i>prescriptieve</i> en narratieve teksten	relevante informatie selecteren in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	relevante informatie selecteren uit informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
	een spontane mening vormen over informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	een spontane mening vormen over informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en narratieve teksten	de tekststructuur en samenhang herkennen, d.w.z. de verbanden zien (bv. oorzaak en gevolg), de structurerende elementen herkennen (bv. voegwoorden en verbindende zinnen) van informatieve, <i>prescriptieve</i> , en narratieve teksten	de structuur en de samenhang herkennen van informatieve, <i>prescriptieve</i> en narratieve teksten
-----	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld
Structurerend niveau		
-----	-----	V: mits de nodige ondersteuning de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen van informatieve en <i>prescriptieve</i> teksten

DEEL A

Leerlijn tekstkenmerken luisteren tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven • vertrouwd en af en toe minder vertrouwd • af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard) 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • vrij concreet • vertrouwd en minder vertrouwd • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting • ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit)
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen • af en toe ook met achtergrondgeluiden • met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (ook in verband met hun studie) • met en zonder visuele ondersteuning • met en zonder achtergrondgeluiden • met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • duidelijke tekststructuur • enkelvoudige en samengestelde zinnen • korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel • ook met redundante informatie 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige, duidelijke tekststructuur • ook met overvloedige informatie
Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte en af en toe iets langere teksten en gesprekken • V: wat langere teksten/gesprekken
Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> • heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • standaardtaal 	Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> • heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • weinig afwijking van de standaardtaal
Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • rustig tempo 	Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • rustig tempo • V: normaal tempo

DEEL A

Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • overwegend eenduidig in de context • standaardtaal, eventueel met een licht accent • informeel en formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • overwegend eenduidig in de context • ook met minimale afwijking van de standaardtaal • informeel en formeel • af en toe richtingspecifieke woordenschat
---	--

6.2.3 Lezen

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Elk van de vermelde tekstsoorten moet aan bod komen. Voor elke tekstsoort maakt de leraar in overleg met de vakgroep een keuze uit de verschillende voorbeelden van leesteksten uit het overzicht.

Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de leesteksten uit de overzichtstabel. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en tekstsoorten aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen lezen		Tekstsoorten				
De leerlingen kunnen de volgende leestaken uitvoeren op:						
BESCHRIJVEND NIVEAU		informatief	prescriptief	narratief	argumentatief	artistiek-literair
Le 1	het onderwerp bepalen. (ET 9)	X	X	X	X	X
Le 2	de hoofdgedachte achterhalen. (ET 10)	X	X	X	X	X
Le 3	de gedachtegang volgen. (ET 11)	X	X	X	X	X
Le 4	relevante informatie selecteren. (ET 12)	X	X	X	X	X
Le 5	een spontane mening vormen. (ET 13)	X	X	X	X	X
Le 6	de structuur en de samenhang in de tekst herkennen. (ET 14)	X	X	X	U ¹⁴	
STRUCTUREREND NIVEAU						

¹⁴ U = uitbreidingsdoelstelling : facultatief te behandelen
24

DEEL A

Le 7	de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen. (ET 16)	X		X		
Bij het uitvoeren van de leestaken kunnen de leerlingen:						
Le 8	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld. (ET 15)					
Le 9	<p>hun functionele kennis inzetten en uitbreiden (de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren, spelling en interpunctie ...). (ET 32, ET 33)</p> <p>Ze kunnen daarbij reflecteren over taal en taalgebruik. Dit betekent dat de leerlingen bv. vertrouwd zijn met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verschillende tekstsoorten; - verschillende doelen die een bepaalde manier van lezen vereisen; - de opbouw van verschillende tekstsoorten zoals bv. een brochure, een advertentie, een recept; - het register (neutraal, formeel, informeel, vertrouwelijk) in duidelijke situaties. 					
De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren: (ET 17)						
Le 10	<ul style="list-style-type: none"> - hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; - het leesdoel bepalen en hun leesgedrag en aanpak erop afstemmen; - gebruik maken van visuele en tekstuele ondersteunende gegevens; - relevante informatie aanduiden; - onduidelijke passages herlezen; - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; - de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; - de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden (woordenboeken, woordenlijsten, encyclopedieën ...) efficiënt raadplegen. 					
Bij het uitvoeren van leestaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes ¹⁵ :						
Le 11*	bereid zijn om Engelse teksten te lezen en te begrijpen. (ET 34*)					
Le 12*	belangstelling tonen voor de aanwezigheid van het Engels in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van Engelse taalgebruikers. (ET 36*)					
Le 13*	open staan voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en die van de Engelstalige wereld. (ET 37*)					
Le 14*	zich openstellen voor de esthetische component van teksten. (ET 38*)					

¹⁵ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting..
D/2016/13.758/015

DEEL A

Voorbeelden van leesteksten

	Voor elke tekstsoort kan je een keuze ¹⁶ maken uit verschillende types van leesteksten
Informatieve teksten	artikels uit kranten en tijdschriften, weerberichten, interviews, dialogen, mededelingen, folders, brochures, toeristische en andere informatie, informele boodschappen (brieven en e-mails), verslagen, webpagina's en andere digitale teksten, affiches, etiketten, verpakkingen, prijslijsten, formulieren, tabellen, een overzicht van radio-/tv-programma's, sportagenda, hitparade, schema's, recensies ...
Prescriptieve teksten	instructies (o.a. in de klas), recepten, voorschriften (bv. bij het gebruik van apparatuur en producten), reclameboodschappen, (publieke) aankondigingen, waarschuwingen, gebruiksaanwijzingen (bv. van toestellen), preventiecampagnes, procedures ...
Narratieve teksten	reportages, verhalen, dialogen, moppen, anekdotes, getuigenissen, eenvoudige romanfragmenten ...
Argumentatieve teksten	discussieforum, pamflet, betoog, lezersbrief ...
Artistiek-literaire teksten	gedichten, lyrics, verhalen, strips, cartoons, kortverhalen, passages uit romans ...

Leerlijn lezen eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso
Beschrijvend niveau		
het globale onderwerp bepalen in informatieve, narratieve, prescriptieve en artistiek-literaire teksten	het onderwerp bepalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	het onderwerp bepalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, narratieve, prescriptieve en artistiek-literaire teksten	de hoofdgedachte achterhalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	de hoofdgedachte achterhalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
de gedachtegang of de verhaallijn volgen van informatieve, narratieve, prescriptieve en artistiek-literaire teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	relevante informatie selecteren van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	relevante informatie selecteren van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten

¹⁶ Niet al deze voorbeelden van leesteksten hoeven aan bod te komen. De lijst is niet exhaustief en kan aangevuld worden.

DEEL A

	een spontane mening vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	relevante informatie selecteren van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
de tekststructuur en samenhang herkennen van informatieve en narratieve teksten	de tekststructuur en samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve, narratieve teksten	de tekststructuur en samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve, narratieve teksten
-----	-----	U: de tekststructuur en samenhang herkennen van argumentatieve teksten
Structurerend niveau		
-----	-----	de informatie op overzichtelijke wijze ordenen van informatieve en narratieve teksten
-----	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld

DEEL A

Leerlijn tekstkenmerken lezen tweede - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet • vertrouwd en af en toe minder vertrouwd voor leerlingen • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven • af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit) 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • vrij concreet • vertrouwd en minder vertrouwd • ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. met betrekking tot de actualiteit) • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, ontspannen) • met en zonder visuele ondersteuning • met aandacht voor digitale media • met elementen die eigen zijn aan de Engelstalige wereld 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, ontspannen, in verband met hun studie) • met en zonder visuele ondersteuning • met aandacht voor digitale media • met elementen die eigen zijn aan de Engelstalige wereld, met oog voor de socioculturele verschillen tussen de Engelstalige en de eigen wereld
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur • met redundante informatie 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • ook samengestelde zinnen met af en toe een beperkte mate van complexiteit • eenvoudige en duidelijke tekststructuur • ook met overvloedige informatie • U: niet al te complex gestructureerde argumentatieve teksten
Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> • wat langere teksten
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • overwegend eenduidig in de context • standaardtaal • informeel en formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • overwegend frequente woorden (af en toe richtingspecifieke woordenschat) • overwegend eenduidig in de context • informeel en formeel • ook met minimale afwijking van de standaardtaal

DEEL A

6.2.4 Spreken

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Spreken duidt op het *monologische* spreken, d.w.z. die taalsituatie waarbij de leerling of alleen aan het woord is, of een lange inbreng heeft in een situatie met verschillende gesprekspartners. Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de gesproken producties. Die vind je in de overzichtstabel. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en tekstsoorten aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen		Mogelijke gesproken producties ¹⁷
De leerlingen kunnen de volgende spreektaken uitvoeren op:		
BESCHRIJVEND NIVEAU		
Spr 1	informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten. (ET 18)	mondeling verwoorden van: <ul style="list-style-type: none">- elementen uit een persartikel, een verhaal, een filmfragment ...- praktische informatie uit een gebruiksaanwijzing, folder ...- gegevens over het verhaal in een film, short story...
U ¹⁸	informatie meedelen uit argumentatieve teksten.	<ul style="list-style-type: none">- inhoud van een lezersbrief, geargumenteed standpunt op een forum
Spr 2	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen. (ET 19)	<ul style="list-style-type: none">- een eenvoudig verhaal, film(fragment) navertellen ...- een niet al te complex(e) nieuwsitem, reiservaring mondeling navertellen
Spr 3	een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten. (ET 20)	<ul style="list-style-type: none">- een eigen spontane mening verwoorden over een lied, over een gebeurtenis, een verhaal, videoclip ...
Spr 4	een situatie, gebeurtenis of een ervaring beschrijven. (ET 21)	<ul style="list-style-type: none">- een uitstap, een ongeluk, een ervaring op stage ... beschrijven
STRUCTUREREND NIVEAU		
U	een korte en eenvoudige presentatie geven aan de hand van een format.	<ul style="list-style-type: none">- een presentatie over een zoekopdracht, een product, het gebruik van een toestel
U	een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis.	<ul style="list-style-type: none">- een verslag over een sportactiviteit, een bedrijfsbezoek, een werkervaring, uitleg bij een wegbeschrijving...

¹⁷ Niet al deze mogelijkheden hoeven aan bod te komen. De lijst is niet exhaustief en kan aangevuld worden.

¹⁸ U = uitbreidingsdoelstelling: facultatief te behandelen.

DEEL A

Bij het uitvoeren van spreektaken:	
Spr 5	<p>kunnen de leerlingen hun functionele kennis (de in de klas behandelde woordenschat en grammaticale structuren) inzetten en uitbreiden. (ET 32, ET 33)</p> <p>De functionele taalkennis heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren; - de correcte uitspraak. <p>Dit betekent dat de leerlingen, naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeds in de klas behandelde vormen en structuren kunnen gebruiken; - door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels kunnen ontdekken en formuleren; - gelijkenissen en verschillen tussen talen kunnen ontdekken en hun kennis van andere talen inzetten. <p>Ze kunnen daarbij reflecteren over taal- en taalgebruik. Dit betekent bv. dat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de spreektaal op gepaste wijze kunnen inleiden en beëindigen; - rekening houden met de eigenheid van de spreektaal (bv. eenvoudige zinsbouw, intonatievragen, iets onderstrepen door middel van intonatie, herhaling, specifieke uitdrukkingen ...); - gebruikmaken van de meest frequente structuurmarkeerders (first, then, next, therefore, ...)
Bij het uitvoeren van spreektaken kunnen de leerlingen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren: (ET 22)	
Spr 6	<ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; - bij een gemeenschappelijke spreektaal: <ul style="list-style-type: none"> • afspraken maken over inhoud en formulering (taal); • elkaars tekst/voorbereiding nakijken; • elkaars inbreng in de tekst benutten; - het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; - gebruik maken van non-verbaal gedrag en van ondersteunend visueel en auditief materiaal; - een spreekplan opstellen; - digitale en niet-digitale hulpbronnen (bv. woordenboeken) en gegevensbestanden (bv. een woordenlijst) kritisch raadplegen en de gevonden informatie correct gebruiken; - iets op een andere wijze (via omschrijvingen) zeggen; - zich baseren op een voorbeeld.
Bij het uitvoeren van spreektaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes :	
Spr 7*	Ze tonen durf en bereidheid om de spreektaken uit te voeren en de gepaste strategieën in te zetten. (ET 34*)
Spr 8*	Ze streven naar taalverzorging (= een zo groot mogelijke vormcorrectheid). (ET 35*)

DEEL A

Leerlijn spreken eerste - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso
Kopiërend (eerste graad) en beschrijvend niveau		
meedelen van informatie uit informatieve en narratieve teksten die ze vooraf kenden	informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten; U: informatie meedelen uit argumentatieve teksten
navertellen van een verhaal of een gebeurtenis uit informatieve en narratieve teksten met ondersteuning van sleutelwoorden of met visuele ondersteuning	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen
hardop lezen van informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten die vooraf beluisterd én gelezen werden en daarnaast het hardop lezen van informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten die voordien stil gelezen werden		
een spontane mening geven	een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten	een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten
vertellen van een gebeurtenis, een verhaal, of iets of iemand beschrijven met ondersteuning van sleutelwoorden of met visuele ondersteuning	een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven	een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven
gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies		
Structurerend niveau		
aan de hand van sleutelwoorden een verwerkte tekst bondig weergeven		U: een korte en eenvoudige presentatie geven aan de hand van een format
een voorbereide informatie presenteren aan de hand van een format		U: een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis
aan de hand van sleutelwoorden bondig verslag uitbrengen over een gebeurtenis		

DEEL A

Leerlijn tekstkenmerken spreken tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> concreet en vertrouwd eigen leefwereld en dagelijks leven af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> vrij concreet vertrouwd en V: minder vertrouwd in verband met de eigen leefwereld en het dagelijks leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting ook onderwerpen van meer algemene aard
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties af en toe met achtergrondgeluiden met en zonder visuele ondersteuning waaronder non-verbale signalen met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties met en zonder visuele ondersteuning met en zonder achtergrondgeluiden met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel
Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte en af en toe iets langere teksten V: wat langere teksten
Uitspraak, articulatie en intonatie <ul style="list-style-type: none"> uitspraak, articulatie en intonatie die een goed begrip niet in de weg staat standaardtaal 	Uitspraak, articulatie en intonatie <ul style="list-style-type: none"> uitspraak, articulatie en intonatie die een goed begrip niet in de weg staat standaardtaal V: heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie V: duidelijke, natuurlijke intonatie
Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> met eventuele herhalingen en onderbrekingen 	Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> met eventuele herhalingen en onderbrekingen

DEEL A

<ul style="list-style-type: none"> • normaal tempo 	<ul style="list-style-type: none"> • normaal tempo • V: beperkt aantal herhalingen en onderbrekingen
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • standaardtaal • formeel en informeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • overwegend frequente woorden (af en toe ook richtingspecifieke termen en uitdrukkingen) • standaardtaal • formeel en informeel • U: toereikend om eenvoudige beschrijvingen te geven van en een spontane mening te formuleren over aspecten van de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard

6.2.5 Gesprekken voeren (mondelijke interactie)

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Mondelijke interactie of gesprekken voeren houdt in dat verschillende partners afwisselend aan het woord zijn. De taken van de luister- en spreekvaardigheid worden ook in mondelinge interactie uitgevoerd. Leerlingen zijn dus zowel receptief als productief bezig. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en producties aan bod die verband houden met de studierichting.

De gevoerde gesprekken moeten beantwoorden aan de kenmerken die je vindt in de overzichtstabel.

Doelstellingen	Mogelijke producties/taken ¹⁹
De leerlingen kunnen de volgende gesprekstaken uitvoeren:	
Gespr 1 eenvoudige rechtstreekse en telefonische gesprekken beginnen, aan de gang houden en afsluiten. (<i>ET 24</i>). Zij houden daarbij rekening met de belangrijkste conventies (begroeting, verontschuldiging,, afscheid nemen, bedanken ...).	<ul style="list-style-type: none"> - gesprekken met een voorspelbaar verloop: inlichtingen geven en vragen, een afspraak maken ... - informatie uitwisselen over een verhaal, een afspraak, een recept, een aanpak, een optreden, een film, een reportage ...

¹⁹ Niet al deze mogelijkheden hoeven aan bod te komen. De lijst is niet exhaustief en kan aangevuld worden.
D/2016/13.758/015

DEEL A

Gespr 2

de taken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken” in een gesprekssituatie uitvoeren door bevraging en aanvulling en de daarbij passende omgangsvormen gebruiken. (ET 23)

Ze kunnen:

- hun gesprekspartner voldoende begrijpen om een eenvoudig gesprek vlot te laten verlopen;
- informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
- beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen;
- een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven;
- *een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis.* (U²⁰)

- beluisterde en gelezen teksten zoals een krantenartikel, een reportage ... navertellen door elkaar te bevragen en aan te vullen
- een mening over bv. een film, een verhaal, een krantenartikel ...
- instructies ... formuleren door elkaar aan te vullen, vragen te stellen en te reageren op vragen van anderen...
- een uitstap, een ongeluk, een dag op stage, een foto ... beschrijven door elkaar vragen te stellen, antwoorden op vragen te geven en elkaar aan te vullen...
- gesprekken met een deels onvoorspelbaar verloop: spreken over de eigen leefwereld, interesses ... en daarbij bv. informatie uitwisselen over een optreden, een film, een sportwedstrijd, een recept ...

Bij het uitvoeren van de gesprekstaken kunnen de leerlingen

Gespr 3

hun functionele kennis (de in de klas behandelde woordenschat en grammaticale structuren) inzetten en uitbreiden en erover reflecteren. (ET 32, ET 33)

- ze houden daarbij rekening met de eigenheid van de spreektaal in gesprekssituaties (bv. eenvoudige zinsbouw, iets onderstrepen door middel van intonatie, herhalingen waar nodig, typische tussenvoegsels...).
- ze worden vertrouwd met opbouw, verloop van een gesprek, met elementaire omgangsvormen (bv. beleefd onderbreken).

De leerlingen kunnen, waar nodig de volgende strategieën hanteren: (ET 25)

²⁰ U = facultatief doel bij spreken, hier als facultatief doel uit te voeren in een gesprekssituatie.

DEEL A

Gespr 4

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;
- bij een gemeenschappelijke spreektaak:
 - afspraken maken over inhoud en formulering (taal);
 - elkaars inbreng benutten;
- elkaars voorbereiding (bv. spreeschema, kapstokwoorden ...) nakijken;
- het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag erop afstemmen;
- eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en te beëindigen;
- gebruik maken van non-verbaal gedrag;
- rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie (bv. taalregister, conventies eigen aan de Engelstalige wereld);
- vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;
- zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of ze de andere gesprekspartner begrepen hebben;
- een breed scala van eenvoudige omschrijvingen inzetten.

Bij het uitvoeren van de gesprekken ontwikkelen de leerlingen volgende **attitudes**:

Gespr 5*

durf en bereidheid tonen om de gesprekken uit te voeren en de gepaste strategieën in te zetten. (ET 34*)

Gespr 6*

streven naar taalverzorging. (ET 35*)

DEEL A

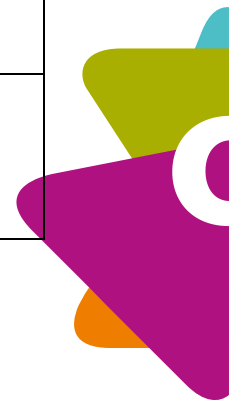
Leerlijn mondelinge interactie eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso
deelnemen aan een gesprek door: <ul style="list-style-type: none">- vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen- erop te reageren- zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen	hun gesprekspartner begrijpen om het gesprek vlot te laten verlopen	de taken onder luisteren en spreken in een gesprekssituatie uitvoeren door bevraging en aanvulling en daarbij de passende omgangsvormen gebruiken
een eenvoudig gesprek beginnen, voeren en afsluiten	een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten	eenvoudige rechtstreekse en telefonische gesprekken beginnen, aan de gang houden en afsluiten
gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies	een spontane mening delen over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten en daarbij passende omgangsvormen gebruiken	rekening houden met de belangrijkste conventies en passende omgangsvormen
	informatie uitwisselen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	
	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen door bevraging en aanvulling	
	een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven door bevraging en aanvulling	

DEEL A

Leerlijn tekstkenmerken mondelinge interactie tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet en vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven • af en toe ook onderwerpen van algemene aard (bv. actualiteit) 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • vrij concreet en vertrouwd • V: vertrouwd en minder vertrouwd • ook onderwerpen van meer algemene aard • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijks leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen • met en zonder visuele ondersteuning (met inbegrip van non-verbale signalen) • met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen • met en zonder visuele ondersteuning • U: met en zonder achtergrondgeluiden • met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur • korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel
Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte gesprekken 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte en af en toe iets langere gesprekken • V: wat langere gesprekken
Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • met eventueel herhalingen en onderbrekingen • rustig tempo 	Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • met eventueel herhalingen en onderbrekingen • rustig tempo • V: normaal tempo en beperkt aantal herhalingen en onderbrekingen
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • standaardtaal • informeel en formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • overwegend frequente woorden (af en toe ook richtingspecifieke termen en uitdrukkingen)

DEEL A

	<ul style="list-style-type: none"> • U: toereikend om eenvoudige beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard • standaardtaal • informeel en formeel
--	--

6.2.6 *Schrijven*

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de geschreven producties. Die tekstkenmerken vind je in de overzichtstabel. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en producties aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen	Mogelijke producties
De leerlingen kunnen de volgende schrijftaken uitvoeren op:	
beschrijvend niveau	
Sch 1 formulieren en open vragenlijsten invullen. (ET 26)	inschrijvingsformulieren, deelnameformulieren aan een wedstrijd, enquêtes, beoordelingsformulieren ...
Sch 2 een mededeling schrijven. (ET 27)	een bericht achterlaten, een oproep doen, een korte instructie geven, uitleg geven bij een routebeschrijving, afspraken noteren ...
Sch 3 een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven. (ET 28)	met visuele ondersteuning of vanuit de eigen ervaringen: een situatie, een gebeurtenis (bv. een ongeluk, een toneelstuk of een concert ...), een ervaring beschrijven (bv. een les of stage ...)
structurerend niveau	
Sch 4 informele en formele, ook digitale correspondentie voeren. (ET 30)	kaartjes vanuit een vakantiebestemming, een bijdrage op een forum, brieven en mails om inlichtingen te vragen, om een afspraak te maken, iemand uit te nodigen, te feliciteren, te bedanken ...

DEEL A

De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van schrijftaken:
Sch 5 alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken. (ET 29)
Sch 6 de in de klas behandelde woordenschat en grammaticale structuren inzetten en uitbreiden. Ze kunnen hierbij reflecteren over taal en taalgebruik. Zij dienen vertrouwd te zijn met de eigenheid van de schrijftaal en de gepaste aanspreekvormen, openings- en slotformules. (ET 32, ET 33)
De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende strategieën toepassen: (ET 31)
Sch 7: <ul style="list-style-type: none">- het schrijfdoel bepalen en hun taalgebruik er op afstemmen;- een schrijfplan opstellen;- de passende lay-out gebruiken;- rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal;- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;- de eigen tekst nakijken;- bij een gemeenschappelijke schrijftaak:<ul style="list-style-type: none">afspraken maken over inhoud en opbouw;elkaars teksten nakijken: evalueren en corrigeren;- elkaars inbreng in de tekst benutten;- gebruik maken van een model of een in de klas behandelde tekst;- digitale en niet-digitale hulpbronnen (woordenboeken, grammatica's, spellingchecker) en gegevensbestanden kritisch raadplegen en de gevonden informatie correct gebruiken.
Bij het uitvoeren van schrijftaken ontwikkelen de leerlingen volgende attitudes :
Sch 8* de bereidheid tonen om bovenvermelde taaltaken uit te voeren en daarbij de gepaste schrijfstrategieën toe te passen. (ET 34*)
Sch 9* streven naar taalverzorging (= een zo groot mogelijke vormcorrectheid). (ET 35*)

DEEL A

Leerlijn schrijven eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso
Beschrijvend niveau		
inlichtingen verstrekken op eenvoudige formulieren	formulieren en vragenlijsten invullen	formulieren en open vragenlijsten invullen
een tekst schrijven over een in de klas behandeld onderwerp met behulp van kernwoorden	een mededeling schrijven	een mededeling schrijven
een bericht opstellen met behulp van een voorbeeld		
een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand beschrijven door middel van een opsomming in korte zinnen	een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven;	een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven
persoonlijke, ook digitale correspondentie voeren met behulp van een voorbeeld		
gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies		alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken
Structurerend niveau		
persoonlijke, ook digitale correspondentie voeren met behulp van een voorbeeld	eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren	informele en formele, ook digitale correspondentie voeren

DEEL A

Leerlijn tekstkenmerken schrijven tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> concreet en vertrouwd eigen leefwereld en dagelijks leven 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> vrij concreet en vertrouwd U: vertrouwd en minder vertrouwd eigen leefwereld en dagelijks leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhouden van de studierichting U: ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit)
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties met aandacht voor digitale media;
Structuur - samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur 	Structuur - samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur
Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte en af en toe iets langere teksten V: wat langere teksten
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> frequente woorden standaardtaal informeel en af en toe formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> frequente woorden af en toe ook richtingspecifieke woordenschat standaardtaal U: toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard informeel en formeel

DEEL B

3 Situering van deel B

Deel B Engels voor:

- **Boekhouden-informatica (tso)**
- **Hospitality (tso)**
- **Hotel (tso)**
- **Informaticabeheer (tso)**
- **Onthaal en public relations (tso)**
- **Toerisme (tso)**
- **Woordkunst-drama (kso)**

In de studierichtingen tso Boekhouden-informatica, Hospitality, Hotel, Informaticabeheer, **Onthaal en public relations**, Toerisme en kso Woordkunst-drama maakt Engels deel uit van de basisvorming en van het specifieke gedeelte. Van deze leerlingen wordt vooral een hogere praktische taalbeheersing gevraagd, die ze mee kunnen inzetten in contexten die eigen zijn aan de studierichting en waarop ze in beroepscontexten of in vervolgonderwijs een beroep zullen kunnen doen.

Om de leerplandoelstellingen en leerinhouden te profileren voor de studierichting overlegt de vakgroep Engels met de leraren van de richtingspecifieke vakken. De specifieke inkleuring voor de richtingen zal vooral vorm krijgen door bv. de tekstkeuze (inhouden die met de studierichting te maken hebben) en de (reële of gesimuleerde) context waarin je de vaardigheden inoefent. Daarnaast zullen voor bepaalde taaltaken hogere verwachtingen worden gesteld.

Duiding per studierichting

Om de leerinhouden en oefencontexten te laten aansluiten bij de werk- en studiecontext van deze richtingen is het noodzakelijk geregeld te overleggen met de vakgroep of de leraren van de specifieke vakken. Zo kun je een verantwoorde keuze maken. Let wel: in geen geval mag een overdreven klemtoon op de specifieke invulling van leerinhouden de algemene omgang met de doeltaal verdringen!

- **Boekhouden-informatica tso**

Op talig vlak moeten deze leerlingen vertrouwd geraken met de contexten waarin zij bij hun verdere studie of in het beroepsleven terecht zullen komen.

- Een groot deel van de teksten van en andere communicatie over het informaticaluik van de opleiding vereist een grondiger dan gemiddeld receptieve en productieve talenkennis.
- De doorstroming naar het hoger onderwijs gebeurt bijna uitsluitend naar bedrijfseconomische richtingen, waarin talen een belangrijke rol spelen.
- Tewerkstelling gebeurt meestal in een commerciële setting, waarin talige communicatie essentieel is.

De invulling van de lessen Engels in de richting Boekhouden-informatica zal dan ook grotendeels gericht zijn op een verhoging van de algemene taalcompetenties door middel van de uitdagende doelstellingen, sterk aangevuld met contextgerichte taalverwerving.

Voor de leerlingen uit deze studierichting zijn zowel de schriftelijke als mondelinge taalvaardigheid belangrijk. Zij dienen ook correcte administratieve en commerciële terminologie te gebruiken.

DEEL B

- De gangbare conventies toepassen bij telefoongesprekken: zich melden, doorverbinden, vragen of men even wil wachten, zeggen dat men terug zal bellen, het gesprek beëindigen, een boodschap inspreken op een antwoordapparaat.
- Een gesprek voeren over aankoop en verkoop en service:
 - informatie vragen en geven over producten en diensten (productinformatie, prijzen, leverings- en betalingsvoorwaarden, ...);
 - een offerte vragen of uitwerken;
 - een bestelling plaatsen, bevestigen of aanvaarden;
 - informatie vragen en geven met betrekking tot bedrijfsadministratieve vragen;
 - een klacht formuleren en een klacht adequaat behandelen.
- Een sollicitatiegesprek voeren.
- Bedrijfs correspondentie voeren.
- Documenten en terminologie in verband met internationale handel.

• Hotel tso en Hospitality tso

- De taalgebruikssituaties die van specifiek belang zijn in deze studierichtingen hebben te maken met de leefwereld van de leerlingen maar ook met latere (studie- en) werksituaties. Voor de leerlingen van de studierichtingen Hotel en Hospitality is de mondelinge taalvaardigheid (luisteren, spreken en gesprekken voeren) zeer belangrijk.

Receptie van een hotel, restaurant, toeristische dienst, congrescentrum, evenementenbureau:

- onthalen;
- telefoneren;
- reserveringen boeken en afspraken maken;
- inlichtingen verstrekken: hotelaccommodatie, verblijfsvoorwaarden, toeristische informatie, evenementen, programma's, excursies Omgaan met informatie uit folders, brochures, toeristische gidsen, stadsplannen, administratieve formulieren ...;
- problemen oplossen en klachten behandelen;
- verkopen en afrekenen;
- courante boodschappen samenvatten en overbrengen;

Zaaldienst van een hotel of restaurant:

- onthalen, bedienen en afscheid nemen, met de klemtoon op de typische omgangsvormen (aandacht voor interculturaliteit!).

Keukendienst:

- waar relevant, de meest courante vakspecifieke terminologie inzetten.

Traiteurdienst en catering:

- zich melden, afspraken maken met klant of eigenaar en toelichten of adviseren.

Voor de receptieve vaardigheden (luisteren en lezen) kan je een keuze maken uit: reisbrochures, toeristische folders, websites van overheden, toerismebureaus en hotels of pensions, flyers over evenementen, kookboeken

• Informaticabeheer tso

De derde graad Informaticabeheer tso is een informaticastudierichting die onder andere voorbereidt op verder studeren in hoger onderwijs (professionele bachelor). Daarom is gekozen voor een brede en evenwichtige vorming met bijzondere aandacht voor de taalvaardigheid (Nederlands, Frans en Engels).

De leerlingen uit de richting Informaticabeheer moeten het Engels kunnen inzetten in courante taalgebruikssituaties van hun eigen leefwereld en dagelijks leven maar ook van latere werk- en studiecontexten. Je overlegt regelmatig met de vakgroep en de leraren van de specifieke vakken. Het is vooral belangrijk dat de leerlingen Engels goed begrijpen en de vakterminologie goed beheersen.

Aandacht voor **tekstmateriaal uit literatuur rond ICT en media.**

DEEL B

Mondelinge vaardigheid aan de helpdesk van een computerfirma:

- telefoon opnemen/zelf bellen;
- formuleren van een probleem;
- terminologie inzetten om problemen te kunnen oplossen (de courante specifieke terminologie);
- klachten kunnen behandelen.

• Onthaal en public relations tso (OPR)

De taalgebruikssituaties die belangrijk zijn in deze studierichting hebben te maken met de leef- en werkweld van de leerlingen. Ze moeten Frans/Engels kunnen inzetten in courante taalgebruikssituaties van hun eigen leefwereld en dagelijks leven maar ook met het oog op doorstroming naar hoger onderwijs en latere werksituaties.

De studierichting OPR wil een doorstromingsrichting zijn die sterk gericht is op **toegepaste communicatie**, in de breedste betekenis: **communicatievaardig, actualiteitsbewust, mediawijs**.

De studierichting bereidt de leerling voor op professionele bacheloropleidingen, in de eerste plaats **communicatiemanagement en journalistiek**, die in het verlengde van deze studierichting liggen. De leerlingen kunnen ook kiezen voor eventmanagement of officemanagement. Wellicht zullen enkele leerlingen via een korte bijkomende opleiding ook doorstromen naar de arbeidsmarkt.

Leerlingen in OPR kiezen in de 3de graad bewust voor talen, actualiteit en media. Ze zijn sociaal voelend en hebben interesse voor het maatschappelijk gebeuren. Ze hebben reeds een ruime talenkennis (Nederlands, Engels en Frans) verworven. Ze zijn bovendien meer dan gemiddeld geïnteresseerd in ICT en moderne communicatiemiddelen.

Algemene doelstellingen voor de richting:

- mediawijsheid verwerven;
- kritisch en bewust omgaan met een brede waaier aan actualiteit;
- op een doeltreffende manier communiceren in verschillende professionele contexten;
- ter ondersteuning van bovenstaande doelstellingen: een basiskennis verwerven in economie, ICT-toepassingen ...

De invulling van de lessen Frans/Engels zal grotendeels gericht zijn op een verhoging van de algemene taalcompetenties en contextgerichte taalverwerving. Zowel de schriftelijk als mondelinge taalvaardigheid zijn belangrijk. Regelmatig overleg met de leraren van de specifieke vakken en met de vakgroep en de taalleraren is noodzakelijk.

- mondelinge communicatie: durven spreken en vlot communiceren voor/aangepast aan verschillende doelgroepen;
- kennis maken met de francofone/Angelsaksische actuele media;
- anderstalige, waaronder zeker ook digitale, bronnen raadplegen en met ondersteuning kritisch bekijken; ook zoektermen formuleren in een andere taal;
- de relevante informatie van anderstalige bronnen communiceren of presenteren, zowel schriftelijk als mondeling;
- verwerken van verschillende soorten berichten (pers-, nieuwsberichten ...) in Engels;
- expliciet aandacht hebben voor taalvariatie en de francofone/Angelsaksische communicatiecontext;
- in een te kiezen middel (blog, video conference, e-Twinning ...) communiceren in het Engels met een anderstalige school of organisatie;
- aanreiken van een functioneel begrippenkader (logo, huisstijl ...) specifiek voor de studierichting;
- de aangeleerde richtingspecifieke inhouden en vaardigheden en de verworven competenties kunnen toepassen in een anderstalige context (bv. lay-out folder, opmaak presentatie, beleefdheidsconventies, inzet van sociale media ...);

DEEL B

- zoveel mogelijk taalcorrectheid nastreven;
- gericht strategieën inzetten en hulpmiddelen efficiënt en doelgericht gebruiken;
- met ondersteuning reflecteren over en bijsturen van de eigen communicatie; omgaan met feedback.

• Toerisme tso

De taalgebruikssituaties die van specifiek belang zijn in de studierichting toerisme hebben te maken met de leefwereld van de leerlingen maar ook met vaardig communiceren in latere studie- en werksituaties. Je overlegt regelmatig met de vakgroep en de leraren van de specifieke vakken om in te spelen op actuele thema's en om hiaten of overlappingsen te vermijden. Het is heel belangrijk dat de leerlingen **correcte en actuele toeristische terminologie** leren gebruiken.

Interne en externe communicatie, eenvoudige boodschappen afhandelen

- begroeten;
- verwelkomen;
- vragen om zich te identificeren;
- doorverwijzen;
- vragen om te wachten;
- de weg wijzen;
- informatie geven;
- afspraken maken;
- bemiddelen bij het oplossen van problemen;
- reservaties maken;
- reservaties wijzigen of annuleren;
- rapporten opmaken (feiten, opmerkingen, klachten, gebeurtenissen ...);
- documenten invullen bij verkoop.

Voorbeelden :

- zichzelf, collega's, medewerkers van het bedrijf voorstellen;
- gasten begroeten, namen opzoeken op lijsten;
- de weg wijzen naar het vervoermiddel (bus, shuttle, taxi ...);
- afspraken maken (planning, tijd en plaats meedelen ...);
- een probleem begrijpen (ziekte, klacht ...) en correct noteren.

Toeristische informatie mondeling op een eenvoudige en duidelijke manier verstrekken aan klanten, leveranciers ...

Voorbeelden :

- accommodatie, faciliteiten vakantieverblijf bespreken;
- soorten toerisme benoemen;
- verschillende vervoersmiddelen, luchthaven, cruises ... benoemen;
- info geven en bespreken: gebruiken, regels, procedures, openingsuren, bezienswaardigheden, prijzen, uurregelingen ...;
- verkoopgesprek voeren;
- info geven over excursies en activiteiten;
- prijzen en tarieven uitleggen, verschillende betaalmogelijkheden bespreken.

Telefoneren

Voorbeelden:

- doorverbinden;
- telefoonnummers noteren en doorgeven;
- een inlichting vragen;
- een afspraak maken;
- reserveren;
- gespelde namen correct noteren en namen spellen;
- op een antwoordapparaat een bericht begrijpen en/of inspreken.

DEEL B

Toeristische informatie op een eenvoudige en duidelijke manier **schriftelijk** verstrekken aan klanten, leveranciers ...

- via mail
- correspondentie : behandelen en eventueel aanpassen van standaarddocumenten.

Toeristische informatiebronnen efficiënt raadplegen

Deze bronnen kunnen via diverse media aan bod komen. De leerlingen verwerken de informatie en maken daarbij gebruik van de passende toeristische terminologie. Ze kunnen de essentie weergeven uit een bron, zonder hierbij letterlijk te vertalen.

Informatie in verband met :

- toeristische actualiteit;
- bestemming (in kernwoorden omschrijven);
- ligging, bereikbaarheid, klimaat, munt, uurverschil, gezondheidsvoorschriften, milieuaspecten, formaliteiten, plaatselijke gebruiken, godsdienst, fooien, gastronomie, praktische gegevens, dokters, ambassade, consulaat ... zowel over eigen streek voor buitenlandse bezoekers als voor buitenlandse bestemmingen;
- activiteiten tijdens de vakantie: culturele, sportieve, ludieke, avontuurlijke ...

- **Woordkunst - drama kso**

De leerlingen van de richting woordkunst-drama moeten moderne talen kunnen inzetten in courante taalgebruikssituaties van hun eigen leefwereld en het dagelijks leven maar ook van specifieke contexten.

Het behandelde tekstmateriaal zal gekozen worden in relatie tot de specifieke doelstellingen van de richting.

Je overlegt regelmatig met de vakgroep en de leraren van de specifieke vakken om in te spelen op de inhoud en eventueel planning van die vakken en om hiaten of overlappingsen te vermijden.

Gezien de eigenheid van deze studierichting zal de klemtoon meer dan in andere richtingen liggen op het correct interpreteren van teksten, de mondelinge weergave van die teksten en mondelinge interactie. De sterkere aandacht voor artistiek-literaire teksten ligt voor de hand, naast het omgaan met informatieve teksten over breed-culturele en maatschappelijke onderwerpen. Het werken in de context van de podiumkunsten brengt ook specifieke terminologie met zich.

Bij mondelinge taalvaardigheid en interactie wordt meer dan in andere richtingen aandacht besteed aan de correcte uitspraak, intonatiepatronen en de (interactieve) expressie.

DEEL B

4 Opbouw en samenhang van het leerplan

- Algemene doelstellingen (deel B 6.1)

Daarin formuleren we de algemene doelstellingen van het vreemdetalenonderwijs in **Katholiek Onderwijs Vlaanderen**, zoals die ook gelden voor alle andere leerplannen moderne vreemde talen.

- Communicatieve vaardigheden (deel B 6.2)

De leerplandoelstellingen omschrijven voor de verschillende vaardigheden welke taken de leerling moet kunnen uitvoeren. Voor de receptieve vaardigheden (luisteren en lezen) worden hierbij de tekstsoorten aangegeven, voor de productieve vaardigheden de (gesproken en geschreven) teksten die de leerling zelf moet kunnen produceren. Daarnaast worden telkens voorbeelden gegeven van mogelijke leerinhouden: voorbeelden van tekstsoorten (receptieve vaardigheden) en voorbeelden van producties (productieve vaardigheden). Deze voorbeelden kunnen de leraar inspireren bij de selectie van teksten en opdrachten. De tekstenmerken bij de verschillende vaardigheden staan gegroepeerd in de overzichtstabel. In overzichtstabellen (“leerlijn”) geven we bij elke vaardigheid aan, welke groei in de derde graad verwacht wordt tegenover de tweede (en eerste) graad. De groei die verwacht wordt na de tweede graad in verband met de tekstenmerken wordt eveneens in een overzichtstabel als leerlijn getoond.

- Interculturele component (7.1)

De doelstellingen die - geïntegreerd in de vaardigheden - betrekking hebben op het herkennen van cultuuruitingen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld sluiten aan bij de interculturele competentie. Het gaat hier over kennis van de wereld in het algemeen en de Engelstalige wereld in het bijzonder, van taalkundige elementen (bv. afkortingen, letterwoorden ...) en van sociolinguïstische aspecten (taalregisters, afwijkingen van de standaardtaal, beleefdheidsconventies, sociale conventies ...).

- Taalkundige component (7.2)

De leerplandoelstellingen en leerinhouden hebben ook betrekking op functionele kennis, strategieën en attitudes. Bij het uitvoeren van taaltaken moet de leerling vaardigheden inzetten die berusten op een samenspel van al deze componenten. Groeien in taalvaardigheid veronderstelt dan ook dat de verschillende componenten samen ontwikkeld worden.

De doelstellingen m.b.t. de taalkundige component beklemtonen het geïntegreerde karakter van kennis en vaardigheden. Vragen als “wat moet de leerling kunnen doen?” en “wat moet hij hiervoor kennen en weten?” zijn uiterst belangrijk. Om taken/taaltaken uit te voeren moet de leerling immers de nodige functionele kennis (woordenschat, taalstructuren, taalinzichten ...) inzetten. Tegelijkertijd breidt hij zijn taalkennis uit door (onder begeleiding) te reflecteren over de tekst.

DEEL B

5 Beginsituatie en profiel van de leerling

Deel B van dit leerplan bouwt verder op het leerplan Engels kso-tso tweede graad 2012/056. De meeste leerlingen zullen, gezien hun keuze voor een van deze richtingen, ook de uitbreidingsdoelstellingen en de suggesties voor verdieping onder de knie hebben. Nochtans zal ook hier de aanvangssituatie van de individuele leerlingen soms erg divers zijn. De school dient met de aard van de instroom rekening te houden om de verschillen op te vangen.

Op het einde van de derde graad verwachten wij van alle leerlingen in deze richtingen een hoger verwerkingsniveau²¹ en een betere taalbeheersing (langere en moeilijkere teksten begrijpen, vlotter gesprekken voeren, hogere vormcorrectheid in spreken en schrijven), voornamelijk in de context die eigen is aan de studierichting. Uitbreiding en verdieping moeten er dus toe leiden dat het taalvaardigheidsniveau hoger ligt dan bij de leerlingen van minder talige studierichtingen. Men zal er dan ook meer tijd aan besteden (doorgaans 3 uur/week i.p.v. 2u).

De groei tussen de verschillende graadleerplannen in de vereisten voor vaardigheid is niet altijd duidelijk zichtbaar in de formulering van de doelstellingen. Daarom schetsen we de leerlijn in een vergelijkende tabel, aansluitend op het overzicht van de doelstellingen bij elke vaardigheid.

He toenemend beheersingsniveau tussen de verschillende graden uit zich ook via de tekstkenmerken. Ook daarvoor schetsen we bij elke vaardigheid de vooruitgang die leerlingen kso/tso in de derde graad moeten boeken. Onder 6.2.1 vindt u de overzichtstabel met de tekstkenmerken van de teksten voor elke vaardigheid in dit leerplan.

²¹ Verwerkingsniveaus : kopiërend, beschrijvend, structurerend en beoordelend (zie 1.5.2 en 1.5.3).

DEEL B

6 Doelstellingen en leerinhouden

6.1 Algemene doelstellingen

De visietekst “Een visie op het onderwijs moderne vreemde talen”²² verwoordt de basisvisie voor het vreemdetalenonderwijs in dit leerplan. De tekst zegt onder meer dat de leerling:

- gevarieerde communicatieve ‘taaltaken’ leert uitvoeren met een progressie in moeilijkheidsgraad of complexiteit en een groei in autonomie;
- in zo authentiek mogelijke taalgebruikssituaties leert functioneren en daarbij leert reflecteren over taalgebruik en taalgebruikssituaties;
- met verschillende tekstsoorten leert omgaan.

De algemene doelstellingen liggen op vier terreinen: het terrein van de attitudes, het terrein van de taaltaken en functionele kennis, de interculturele competentie en de taalleervaardigheden.²³

De leerlingen ontwikkelen **attitudes** van bereidheid tot taalgebruik, tot taalzorg en om de taal te leren, in de taal positief te evolueren en te reflecteren over het eigen taalgedrag.

Zij kunnen adequaat en zelfstandig functioneren in eenvoudige en courante **communicatiesituaties** die relevant zijn voor hun interesse en leefwereld. Dit betekent:

- informatie uit gesproken boodschappen begrijpen (luistervaardigheid) en hierbij hun luistergedrag afstemmen op verschillende doeleinden;
- informatie uit geschreven teksten (leesvaardigheid) begrijpen, waarbij ze hun leesgedrag afstemmen op verschillende doeleinden of leesintenties;
- deelnemen aan eenvoudige rechtstreekse of telefonische gesprekken (gespreksvaardigheid);
- vragen enigszins uitvoeriger beantwoorden en/of iets vertellen m.b.t. het dagelijks leven, hun leefwereld (spreekvaardigheid);
- eenvoudige geschreven mededelingen doen en boodschappen formuleren, deelnemen aan vormen van geschreven interactie, zoals corresponderen en chatten (schrijfvaardigheid).

Om deze taaltaken te kunnen uitvoeren hebben de leerlingen functionele kennis van woordenschat, spraakkunst en de socioculturele context van de Engelstalige wereld nodig.

De lessen Engels dragen bij tot de ontwikkeling van de **interculturele competentie**: ze dragen ertoe bij dat de leerlingen door hun kennis van andere culturen de anderen met respect en onbevooroordeeld kunnen benaderen bij ontmoetingen met mensen uit andere culturen.

Bij het uitvoeren van taaltaken leren de leerlingen leerstrategieën toepassen die hen in staat stellen om hun **taalleervaardigheid** te ontwikkelen en daarbij alsmat autonoom te worden.

De leer- en evaluatieprocessen geven de leerlingen (en hun ouders) voldoende informatie om hen in staat te stellen de aard van de verdere studies en/of beroepskeuze op een positieve wijze te bepalen op het einde van het secundair onderwijs. De delibererende klassenraad moet hen hierbij kunnen

²² Katholiek Onderwijs Vlaanderen, een visie op onderwijs moderne talen, 2007.

²³ voor meer uitleg: zie onder 1.2 Enkele sleutelbegrippen.

DEEL B

begeleiden en adviseren, rekening houdend met het taalinzicht, de motivatie, de belangstelling en de aanleg van de individuele leerling.

6.2 Communicatieve vaardigheden

De vijf vaardigheden (luisteren, lezen, spreken, gesprekken voeren en schrijven) worden in dit hoofdstuk apart behandeld. Ze veronderstellen immers duidelijk aparte strategieën en het ontwikkelen van elke vaardigheid vraagt een specifieke aanpak. Het inoefenen van een bepaalde vaardigheid (lezen bijvoorbeeld) vereist het gebruik van aangepaste taken.

Toch zijn de vaardigheden niet altijd te scheiden. Een bepaalde vaardigheid wordt vaak gekoppeld aan een andere. Zo kan je de leestekst gebruiken als vertrekpunt voor productieve taken (spreken of schrijven bijvoorbeeld). Door de integratie van vaardigheden wordt de opdracht levensechter. In het dagelijkse leven zijn de vaardigheden immers ook vaak geïntegreerd. Zo spreken we met anderen over wat we gelezen en gehoord hebben; terwijl we lezen of luisteren maken we aantekeningen van wat we belangrijk of de moeite waard vinden om te onthouden; we schrijven om te reageren op een mail, een brief, een artikel, een stelling; we maken notities voor een uiteenzetting, enzovoort.

Bovendien is er een **onlosmakelijke band tussen kennis van woordenschat, spraakkunst en interculturele competentie en de communicatieve vaardigheden**. Om communicatieve taaltaken met succes te kunnen uitvoeren, hebben de leerlingen de vereiste taalkennis, interculturele kennis, kennis van strategieën nodig. Daarom zal je je bij het oefenen van vaardigheden altijd afvragen:

- wat moeten de leerlingen kunnen doen?
- wat moeten de leerlingen hiervoor kennen?

Beschikt de leerling over de nodige kennis? Hoe kun je de leerling bij het uitvoeren van de taalkaak ondersteunen om zijn kennis op de gepaste manier in te zetten, om de taalkaak op niveau uit te voeren? Hoe zorg je ervoor dat hij taaltaken steeds zelfstandiger kan aanpakken en uitvoeren?

Kennis van woordenschat, spraakkunst en interculturele elementen wordt dus geïntegreerd in de communicatieve vaardigheden. Omdat kennis en vaardigheden zo nauw met elkaar verweven zijn, wordt er in het hoofdstuk over vaardigheden herhaaldelijk verwezen naar de taalkundige en de interculturele elementen die de leerlingen moeten inzetten bij het uitvoeren van taaltaken.

Conclusie: de term ‘integratie’ wordt in dit leerplan gebruikt in een dubbele betekenis: enerzijds de samenhang tussen de verschillende communicatieve vaardigheden en anderzijds de verwevenheid van kennis in communicatieve vaardigheden.

6.2.1 **Tekstkenmerken bij de verschillende vaardigheden**

De taaltaken bij de communicatieve vaardigheden (vanaf 6.2.2) krijgen pas concrete invulling als je ze toepast op teksten. Het niveau wordt sterk mee bepaald door de kenmerken van die teksten. Daarom moeten de doelstellingen van de communicatieve vaardigheden steeds samen gelezen worden met de tekstkenmerken.

In onderstaande tabel vind je de kenmerken waaraan de gelezen, beluisterde of geproduceerde teksten moeten beantwoorden. Met het oog op differentiatie (bijvoorbeeld voor het richtingspecifieke of voor talig sterkere groepen) worden extra kenmerken gesuggereerd.

Voor een goed begrip duiden we de invulling van dit overzicht:

- de tekstkenmerken aangeduid met X maken deel uit van het basisleerplan en moeten in alle groepen bereikt worden;

DEEL B

- doelen met **U**(itbreiding), d.w.z. kwantitatieve versterking, of **V**(erdiepings)-kenmerken of -doelen, die een hoger beheersingsniveau beschrijven²⁴. Deze aanduidingen verwijzen naar facultatief te behandelen kenmerken;
- de verschillen in taaltaken en tekstkenmerken met deel A van het leerplan worden **groen gemarkeerd**.

TEKSTKENMERKEN TSO/KSO 3 ^{DE} GRAAD DEEL B	Luisteren	Lezen	Spreeken	Mondelinge interactie	Schrijven
Onderwerp					
vrij concreet	X	X	X	X	X
vertrouwd			X	X	X
vertrouwd en ook minder vertrouwd	X	X	V	V	V
in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting	X	X	X	X	X
ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit)	X	X	X	X	U
Taalgebruikssituatie					
voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, ontspannen, in verband met hun studie)	X	X	X	X	X
gesprekspartners richten zich tot elkaar (rechtstreeks en telefonisch)				X	
gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen				X	
met en zonder visuele ondersteuning	X	X	X	X	
met en zonder achtergrondgeluiden	X		X	U	
met aandacht voor digitale media	X	X	X	X	X
met elementen die eigen zijn aan de Engelstalige wereld, met oog voor de socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld		X			
Structuur - samenhang					
enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen			X	X	X
ook samengestelde zinnen met af en toe beperkte mate van complexiteit	X	X			
eenvoudige, duidelijke tekststructuur	X	X	X	X	X
korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel			X	X	
niet al te complex gestructureerde argumentatieve teksten		U			

²⁴ De begrippen verdieping en uitbreiding leunen vaak dicht bij elkaar aan. We hanteren de definitie zo consequent mogelijk.

DEEL B

TEKSTKENMERKEN TSO/KSO 3 ^{DE} GRAAD DEEL B	Luisteren	Lezen	Spreeken	Mondelinge interactie	Schrijven
ook met overtollige informatie (herhalingen, correcties, aarzelingen...)	X	X			
Lengte					
vrij korte, af en toe iets langere teksten/gesprekken	X		X	X	X
wat langere teksten/gesprekken	V	X	V	V	V
Uitspraak, articulatie, intonatie					
uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staat			X	X	
heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie	X		V ²⁵	V	
standaardtaal			X	X	
duidelijke, natuurlijke intonatie	X		V ²⁶	V	
weinig afwijking van de standaardtaal	X				
Tempo en vlotheid					
rustig tempo				X	
normaal tempo	X		X	X	
met eventuele herhalingen en onderbrekingen			X	X	
beperkt aantal herhalingen en onderbrekingen			V	V	
Woordenschat en taalvariëteit					
overwegend frequente woorden		X	X	X	
frequente woorden	X				X
toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard			X	X	X
richtingspecifieke woordenschat	X	X	X	X	X
overwegend eenduidig in de context	X	X			
standaardtaal			X	X	X
ook met minimale afwijking van de standaardtaal	X	X			
informeel en formeel	X	X	X	X	X

²⁵ Verdiepingsdoelstellingen voor spreken en mondelinge interactie. In de richting woordkunst-drama moeten de leerlingen deze doelen bereiken.

²⁶ Idem

DEEL B

6.2.2 Luisteren

Noot vooraf: situaties waarin een luisterfragment gecombineerd wordt met beelden, leunen meestal dichter aan bij de realiteit. Luisteren zonder visuele ondersteuning komt bv. wel voor bij het gebruik van koptelefoons, het luisteren naar de radio en bij telefoongesprekken.

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Elk van de vermelde tekstsoorten moet aan bod komen. Voor elke tekstsoort maakt de leraar in overleg met de vakgroep een keuze uit de verschillende voorbeelden van luisterteksten uit het overzicht. Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de beluisterde teksten. De kenmerken van de luisterteksten vind je in de overzichtstabel onder 6.2.1. Waar relevant, komen leerinhouden aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen luisteren		Tekstsoorten			
De leerlingen kunnen de volgende luistertaken uitvoeren op:					
BESCHRIJVEND NIVEAU		informatief	prescriptief	narratief	artistiek-literair
Lu 1	het onderwerp bepalen. (ET 1)	X	X	X	X
Lu 2	de hoofdgedachte achterhalen. (ET 2)	X	X	X	X
Lu 3	de gedachtegang volgen. (ET 3)	X	X	X	X
Lu 4	relevante informatie selecteren. (ET 4)	X	X	X	X
Lu 5	een spontane mening vormen. (ET 5)	X	X	X	X
Lu 6	de structuur en de samenhang van een tekst herkennen. (ET 6)	X	X	X	
STRUCTUREREND NIVEAU					
Lu 7	de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen.	X	X		
Bij het uitvoeren van de luistertaken kunnen de leerlingen:					
Lu 8	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld. (ET 7)				
Lu 9	hun functionele taalkennis inzetten en uitbreiden. (ET 32, ET 33) (de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren, net als uitspraak en de intonatiepatronen). Dit betekent dat de leerlingen: - hun taalkennis kunnen inzetten en vastzetten om nieuwe boodschappen en teksten te begrijpen;				

DEEL B

	<ul style="list-style-type: none"> - onder begeleiding van de leraar nieuwe taalkennis kunnen opdoen als een luistertekst als uitgangspunt voor taalstudie gebruikt wordt. <p>Ze kunnen hierbij reflecteren over taal en taalgebruik. Dit betekent dat leerlingen vertrouwd zijn met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verschillende tekstsoorten en luistersituaties; - verschillende omstandigheden en doelen die een bepaalde manier van luisteren vereisen; - de opbouw van verschillende tekstsoorten zoals een gesprek of een gesproken tekst (openingsrituelen, onvolledige zinnen, hernemen van woorden, aarzelingen, herhalingen, redundantie); - het register (neutraal, formeel, informeel, vertrouwelijk) in duidelijke situaties; - intonatiepatronen; - non-verbaal gedrag
De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren om het luisterdoel te bereiken: (ET 8)	
Lu 10	<ul style="list-style-type: none"> - het luisterdoel bepalen en hun luistergedrag erop afstemmen; - hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; - gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; - de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; - relevante informatie noteren; - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; - ondersteunende lichaamstaal correct interpreteren en eventueel zelf gebruiken; - zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; - vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen.
Bij het uitvoeren van de luistertaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes ²⁷ :	
Lu 11*	Ze zijn bereid en durven onbevooroordeeld te luisteren naar Engelse taaluitingen. (ET 34*)
Lu 12*	Ze tonen belangstelling voor de aanwezigheid van het Engels in hun leefwereld, ook buiten de school en voor de socioculturele wereld van de Engelstaligen. (ET 36*)
Lu 13*	Ze staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de culturen van de Engelstalige wereld. (ET 37*)
Lu 14*	Ze stellen zich open voor de esthetische component van teksten. (ET 38*)

²⁷ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting.

DEEL B

Voorbeelden van luisterteksten

	Voor elke tekstsoort kan je een keuze ²⁸ maken uit verschillende luisterteksten
Informatieve teksten	nieuwsitems, verkeersinformatie, weerberichten, aankondigingen (bv. op de luchthaven), berichten op antwoordapparaten, gesprekken tussen moedertaalsprekers, uiteenzettingen (bv. door de leraar in de klas, door een gids, door een woordvoerder of bedrijfsleider), reportages, reportages i.v.m. media of organisatiecommunicatie, verslagen, productinformatie, toeristische info, teksten i.v.m. horeca (hotels en restaurants), boekhoudkundige regelgeving, wijn en voedingsproducten, technische ontwikkelingen in informatica ...
Prescriptieve teksten	instructies (o.a. in de klas), recepten, (veiligheids)voorschriften (bv. bij het gebruik van apparatuur en producten), reclameboodschappen, (publieke) aankondigingen, waarschuwingen, gebruiksaanwijzingen (bv. van toestellen), trailers van films, preventiecampagnes, procedures ...
Narratieve teksten	anekdotes, (reis)verhalen, filmfragmenten, feuilletons, reportages, interviews, moppen, getuigenissen, herinneringen ...
Artistiek-literaire teksten	clips, tekenfilms, gedichten, songs, short stories, toneel-, feuilleton- of filmfragmenten ...

²⁸ Niet al deze voorbeelden van tekstsoorten hoeven aan bod te komen. De lijst is evenmin exhaustief en kan aangevuld worden vanuit het studierichtingsprofiel.
D/2016/13.758/015

DEEL B

Leerlijn luisteren eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basisleerplan)	Derde graad kso/tso
Beschrijvend niveau		
het globale onderwerp bepalen in informatieve, narratieve en artistiek-literaire teksten	het globale onderwerp bepalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	het onderwerp bepalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en narratieve teksten	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
de gedachtegang volgen van informatieve, <i>prescriptieve</i> en narratieve teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
met een gerichte luisteropdracht relevante informatie selecteren uit informatieve, <i>prescriptieve</i> en narratieve teksten	relevante informatie selecteren in informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	relevante informatie selecteren uit informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
	een spontane mening vormen over informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten	een spontane mening vormen over informatieve, <i>prescriptieve</i> , narratieve en artistiek-literaire teksten
de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en narratieve teksten	de tekststructuur en samenhang herkennen, d.w.z. de verbanden zien (bv. oorzaak en gevolg), de structurerende elementen herkennen (bv. voegwoorden en verbindende zinnen) van informatieve, <i>prescriptieve</i> , en narratieve teksten	de structuur en de samenhang herkennen van informatieve, <i>prescriptieve</i> en narratieve teksten
	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld
Structurerend niveau		
		de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen van informatieve en <i>prescriptieve</i> teksten

DEEL B

Leerlijn tekstkenmerken luisteren tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven • vertrouwd en af en toe minder vertrouwd • af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard) 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • vrij concreet • vertrouwd en minder vertrouwd • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting • ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit)
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen • af en toe ook met achtergrondgeluiden • met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (ook in verband met hun studie) • met en zonder visuele ondersteuning • met en zonder achtergrondgeluiden • met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • duidelijke tekststructuur • enkelvoudige en samengestelde zinnen • korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel • ook met redundante informatie 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • ook samengestelde zinnen met af en toe beperkte mate van complexiteit • eenvoudige, duidelijke tekststructuur • ook met overtollige informatie
Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte en af en toe iets langere teksten en gesprekken • V: wat langere teksten/gesprekken
Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> • heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • Standaardtaal 	Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> • heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • weinig afwijking van de standaardtaal
Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • rustig tempo 	Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • rustig tempo

	<ul style="list-style-type: none"> normaal tempo
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> frequente woorden overwegend eenduidig in de context standaardtaal, eventueel met een licht accent informeel en formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> frequente woorden overwegend eenduidig in de context ook met minimale afwijking van de standaardtaal informeel en formeel richtingspecifieke woordenschat

6.2.3 Lezen

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Elk van de vermelde tekstsoorten moet aan bod komen. Voor elke tekstsoort maakt de leraar in overleg met de vakgroep een keuze uit de verschillende voorbeelden van leesteksten uit het overzicht.

Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de leesteksten uit de overzichtstabel. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en tekstsoorten aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen lezen		Tekstsoorten				
De leerlingen kunnen de volgende leestaken uitvoeren op:						
BESCHRIJVEND niveau		informatief	prescriptief	narratief	argumentatief	artistiek-literair
Le 1	het onderwerp bepalen. (ET 9)	X	X	x	x	X
Le 2	de hoofdgedachte achterhalen. (ET 10)	X	X	X	X	x
Le 3	de gedachtegang volgen. (ET 11)	X	x	X	X	X
Le 4	relevante informatie selecteren. (ET 12)	X	X	X	X	X
Le 5	een spontane mening vormen. (ET 13)	X	X	X	X	X
Le 6	de structuur en de samenhang in de tekst herkennen. (ET 14)	X	X	x	U ²⁹	

²⁹ U = uitbreidingsdoelstelling : facultatief te behandelen

DEEL B

STRUCTUREREND niveau					
Le 7	de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen. (ET 16).	x	x	x	
Bij het uitvoeren van de leestaken kunnen de leerlingen:					
Le 8	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld. (ET 15)				
Le 9	<p>hun functionele kennis inzetten en uitbreiden (de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren, spelling en interpunctie ...). (ET 32, ET 33)</p> <p>Ze kunnen daarbij reflecteren over taal en taalgebruik. Dit betekent dat de leerlingen bv. vertrouwd zijn met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verschillende tekstsoorten; - verschillende doelen die een bepaalde manier van lezen vereisen; - de opbouw van verschillende tekstsoorten zoals bv. een brochure, een advertentie, een recept; - het register (neutraal, formeel, informeel, vertrouwelijk) in duidelijke situaties. 				
De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren: (ET 17)					
Le 10	<ul style="list-style-type: none"> - hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; - het leesdoel bepalen en hun leesgedrag en aanpak erop afstemmen; - gebruik maken van visuele en tekstuele ondersteunende gegevens; - relevante informatie aanduiden; - onduidelijke passages herlezen; - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; - de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; - de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden (woordenboeken, woordenlijsten, encyclopedieën ...) efficiënt raadplegen. 				
Bij het uitvoeren van leestaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes ³⁰ :					
Le 11*	bereid zijn om Engelse teksten te lezen en te begrijpen. (ET 34*)				
Le 12*	belangstelling tonen voor de aanwezigheid van het Engels in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van Engelse taalgebruikers. (ET 36*)				
Le 13*	open staan voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en die van de Engelstalige wereld. (ET 37*)				
Le 14*	zich openstellen voor de esthetische component van teksten. (ET 38*)				

³⁰ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting.

Voorbeelden van leesteksten

	Voor elke tekstsoort kan je een keuze ³¹ maken uit verschillende types van leesteksten
Informatieve teksten	Artikels uit kranten en tijdschriften, weerberichten, interviews, dialogen, mededelingen, folders, brochures, toeristische en andere informatie, informele boodschappen (brieven en e-mails), verslagen, webpagina's en andere digitale teksten (sociale media), affiches, etiketten, verpakkingen, prijslijsten, formulieren, tabellen, klachtenbrief, informatieve (bedrijfs)correspondentie, commerciële documenten (bv. facturen, bestel- en leveringsbonnen, offertes), een overzicht van radio-/tv-programma's, sportagenda, hitparade, schema's, recensies, persberichten, mission statements van organisaties, teksten i.v.m. media of organisatiecommunicatie ...
Prescriptieve teksten	instructies (o.a. in de klas), recepten, voorschriften (bv. bij het gebruik van apparatuur en producten), reclameboodschappen, (publieke) aankondigingen, waarschuwingen, gebruiksaanwijzingen (bv. van toestellen), preventiecampagnes, procedures, stappenplan, checklist, bijdragen op sociale media ...
Narratieve teksten	reportages, verhalen, dialogen, moppen, anekdotes, getuigenissen, eenvoudige romanfragmenten, bijdragen op sociale media ...
Argumentatieve teksten	discussieforum, pamflet, betoog, lezersbrief, bijdragen op sociale media ...
Artistiek-literaire teksten	gedichten, lyrics, verhalen, strips, cartoons, kortverhalen, passages uit romans of toneel ...

³¹ Niet al deze voorbeelden van leesteksten hoeven aan bod te komen. De lijst is niet exhaustief en kan aangevuld worden.

DEEL B

Leerlijn lezen eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso
Beschrijvend niveau		
het globale onderwerp bepalen in informatieve, narratieve, prescriptieve en artistiek-literaire teksten	het onderwerp bepalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	het onderwerp bepalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, narratieve, prescriptieve en artistiek-literaire teksten	de hoofdgedachte achterhalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	de hoofdgedachte achterhalen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
de gedachtegang of de verhaallijn volgen van informatieve, narratieve, prescriptieve en narratieve teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	relevante informatie selecteren van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	relevante informatie selecteren van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
	een spontane mening vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	relevante informatie selecteren van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten
de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en narratieve teksten	de tekststructuur en samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve, narratieve teksten	de tekststructuur en samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve, narratieve teksten
		U: de tekststructuur en samenhang herkennen van argumentatieve teksten
Structurerend niveau		
		de informatie op overzichtelijke wijze ordenen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten
	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld

DEEL B

Leerlijn tekstenmerken lezen tweede - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> concreet vertrouwd en af en toe minder vertrouwd voor leerlingen in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit) 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> vrij concreet vertrouwd en minder vertrouwd ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. met betrekking tot de actualiteit) in verband met de eigen leefwereld en het dagelijkse leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, ontspannen) met en zonder visuele ondersteuning met aandacht voor digitale media met elementen die eigen zijn aan de Engelstalige wereld 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, ontspannen, in verband met hun studie) met en zonder visuele ondersteuning met aandacht voor digitale media met elementen die eigen zijn aan de Engelstalige wereld, met oog voor de socioculturele verschillen tussen de Engelstalige en de eigen wereld
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur met redundante informatie 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> ook samengestelde zinnen met af en toe een beperkte mate van complexiteit eenvoudige en duidelijke tekststructuur ook met overtollige informatie U: niet al te complex gestructureerde argumentatieve teksten
Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> wat langere teksten
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> frequente woorden overwegend eenduidig in de context standaardtaal informeel en formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> overwegend frequente woorden (af en toe richtingspecifieke woordenschat) richtingspecifieke woordenschat overwegend eenduidig in de context informeel en formeel ook met minimale afwijking van de standaardtaal

DEEL B

6.2.4 Spreken

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Spreken duidt op het *monologische* spreken, d.w.z. die taalsituatie waarbij de leerling of alleen aan het woord is, of een lange inbreng heeft in een situatie met verschillende gesprekspartners. Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de gesproken producties. Die vind je in de overzichtstabel onder 6.2.1.. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en tekstsoorten aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen		Mogelijke gesproken producties ³²
De leerlingen kunnen de volgende sprektaken uitvoeren op:		
BESCHRIJVEND niveau		
Spr 1	informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve, argumentatieve en narratieve teksten. (ET 18)	mondeling verwoorden van: <ul style="list-style-type: none"> - elementen uit een persartikel, een brochure, een website van een organisatie, een verhaal, een filmfragment ...; - praktische informatie uit een gebruiksaanwijzing, folder ...; - gegevens over het verhaal in een film, short story...; - vakgebonden artikels, films of websites; - inhoud van een lezersbrief, geargumenteed standpunt op een forum; - evacuatie richtlijnen aan de hand van standaarduitdrukkingen.
Spr 2	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen (ET 19)	<ul style="list-style-type: none"> - een eenvoudig verhaal, film(fragment) navertellen ...; - een niet al te complex(e) nieuwsitem, reiservaring mondeling navertellen.
Spr 3	een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten. (ET 20)	<ul style="list-style-type: none"> - een eigen spontane mening verwoorden over een lied, over een gebeurtenis, een nieuwsitem, een artikel, een verhaal, videoclip, een verhaal of toneelstuk ...
Spr 4	een situatie, gebeurtenis of een ervaring beschrijven. (ET 21)	<ul style="list-style-type: none"> - een uitstap, een ongeluk, een bezoek aan een bedrijf, een ervaring op stage ... beschrijven.
STRUCTUREREND niveau		
Spr 5	een korte en eenvoudige presentatie geven aan de hand van een format.	<ul style="list-style-type: none"> - een presentatie geven over een zoekopdracht, een product, het gebruik van een toestel, een softwareprogramma, een toeristische streek, een wijnsoort ...

³² Niet al deze mogelijkheden hoeven aan bod te komen. De lijst is niet exhaustief en kan aangevuld worden.

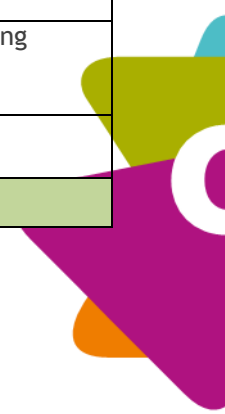
		<ul style="list-style-type: none"> - een (kleinschalig) evenement presenteren - een spreker in- en uitleiden - een korte gelegenheidstoespraak houden (nieuwjaar, afstuderen, bedanken bij een uitwisseling ...)
Spr 6	een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis;	<ul style="list-style-type: none"> - een verslag over een sportactiviteit, een bedrijfsbezoek, een theaterbezoek, werkervaring, stagedag, evenement, uitleg bij een wegbeschrijving...
Bij het uitvoeren van spreektaken:		
Spr 7	<p>kunnen de leerlingen hun functionele kennis (de in de klas behandelde woordenschat en grammaticale structuren) inzetten en uitbreiden. (ET 32, ET 33)</p> <p>De functionele taalkennis heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren; - de correcte uitspraak. <p>Dit betekent dat de leerlingen, naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeds in de klas behandelde vormen en structuren kunnen gebruiken; - door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels kunnen ontdekken en formuleren; - gelijkenissen en verschillen tussen talen kunnen ontdekken en hun kennis van andere talen inzetten. <p>Ze kunnen daarbij reflecteren over taal en taalgebruik. Dit betekent bv. dat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de spreektaal op gepaste wijze kunnen inleiden en beëindigen; - rekening houden met de eigenheid van de spreektaal (bv. eenvoudige zinsbouw, intonatievragen, iets onderstrepen door middel van intonatie, herhaling, specifieke uitdrukkingen ...); - gebruikmaken van de meest frequente structuurmarkeerders (first, then, next, therefore ...). 	
Bij het uitvoeren van spreektaken kunnen de leerlingen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren: (ET 22)		
Spr 6	<ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; - bij een gemeenschappelijke spreektaal: <ul style="list-style-type: none"> • afspraken maken over inhoud en formulering (taal); • elkaars tekst/voorbereiding nakijken; • elkaars inbreng in de tekst benutten; - het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; - gebruik maken van non-verbaal gedrag en van ondersteunend visueel en auditief materiaal; - een spreekplan opstellen; 	

DEEL B

	<ul style="list-style-type: none"> - digitale en niet-digitale hulpbronnen (bv. woordenboeken) en gegevensbestanden (bv. een woordenlijst) kritisch raadplegen en de gevonden informatie correct gebruiken; - iets op een andere wijze (via omschrijvingen) zeggen; - zich baseren op een voorbeeld.
Bij het uitvoeren van spreektaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes :	
Spr 7*	Ze tonen durf en bereidheid om de spreektaken uit te voeren en de gepaste strategieën in te zetten. (ET 34*)
Spr 8*	Ze streven naar taalverzorging (= een zo groot mogelijke vormcorrectheid). (ET 35*)

Leerlijn spreken eerste - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso (deel B)
Kopiërend en beschrijvend niveau		
meedelen van informatie uit informatieve en narratieve teksten die ze vooraf kenden	informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten; U: informatie meedelen uit argumentatieve teksten
navertellen van een verhaal of een gebeurtenis uit informatieve en narratieve teksten met ondersteuning van sleutelwoorden of met visuele ondersteuning	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen
hardop lezen van informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten die vooraf beluisterd én gelezen werden en daarnaast het hardop lezen van informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten die voordien stil gelezen werden		
een spontane mening geven	een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;	een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten
vertellen van een gebeurtenis, een verhaal, of iets of iemand beschrijven met ondersteuning van sleutelwoorden of met visuele ondersteuning	een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven	een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven
gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies		
Structurerend niveau		

DEEL B

aan de hand van sleutelwoorden een verwerkte tekst bondig weergeven		een korte en eenvoudige presentatie geven aan de hand van een format
een voorbereide informatie presenteren aan de hand van een format		een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis
aan de hand van sleutelwoorden bondig verslag uitbrengen over een gebeurtenis		

Leerlijn tekstkenmerken spreken tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet en vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven • af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • vrij concreet • vertrouwd en (V) minder vertrouwd • in verband met de eigen leefwereld en het dagelijks leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting • ook onderwerpen van meer algemene aard
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • af en toe met achtergrondgeluiden • met en zonder visuele ondersteuning waaronder non-verbale signalen • met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • met en zonder visuele ondersteuning • met en zonder achtergrondgeluiden • met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen; • eenvoudige en duidelijke tekststructuur 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur • korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel
Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte en af en toe iets langere teksten • V: wat langere teksten
Uitspraak, articulatie en intonatie	Uitspraak, articulatie en intonatie

DEEL B

<ul style="list-style-type: none"> • uitspraak, articulatie en intonatie die een goed begrip niet in de weg staat • standaardtaal 	<ul style="list-style-type: none"> • uitspraak, articulatie en intonatie die een goed begrip niet in de weg staat • standaardtaal • V³³:heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie • V³⁴: duidelijke, natuurlijke intonatie
<p>Tempo en vlotheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • met eventuele herhalingen en onderbrekingen • normaal tempo 	<p>Tempo en vlotheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • met eventuele herhalingen en onderbrekingen • normaal tempo • V: beperkt aantal herhalingen en onderbrekingen
<p>Woordenschat en taalvariëteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • standaardtaal • formeel en informeel 	<p>Woordenschat en taalvariëteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • overwegend frequente woorden (af en toe ook richtingspecifieke termen en uitdrukkingen) • standaardtaal • richtingspecifieke woordenschat • formeel en informeel • toereikend om eenvoudige beschrijvingen te geven van en een spontane mening te formuleren over aspecten van de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard

³³ Niet facultatief bij woordkunst-drama.

³⁴ Idem.

6.2.5 Gesprekken voeren (mondelijke interactie)

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Mondelinge interactie of gesprekken voeren houdt in dat verschillende partners afwisselend aan het woord zijn. De taken van de luister- en spreekvaardigheid worden ook in mondelinge interactie uitgevoerd. Leerlingen zijn dus zowel receptief als productief bezig. Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en producties aan bod die verband houden met de studierichting.

De gevoerde gesprekken moeten beantwoorden aan de kenmerken die je vindt in overzichtstabel onder 6.2.1.

Doelstellingen	Mogelijke producties/taken ³⁵
De leerlingen kunnen de volgende gesprekstaken uitvoeren:	
<p>Gespr 1: eenvoudige rechtstreekse en telefonische gesprekken beginnen, aan de gang houden en afsluiten. (ET 24) Zij houden daarbij rekening met de belangrijkste conventies (begroeting, verontschuldiging, afscheid nemen, bedanken ...).</p> <p>Gespr 2: meerdere taken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken” in een gespreksituatie uitvoeren door bevraging en aanvulling en de daarbij passende omgangsvormen gebruiken. (ET23)</p> <p>Ze kunnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hun gesprekspartner voldoende begrijpen om een eenvoudig gesprek vlot te laten verlopen; - informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten; - beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen; - een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten; - een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven; 	<ul style="list-style-type: none"> - gesprekken met een voorspelbaar verloop: inlichtingen geven en vragen, een afspraak maken, een reservatie/bestelling/klacht noteren ... - informatie uitwisselen over een verhaal, een afspraak, een recept, een werkwijze in het hotel of het bedrijf, een optreden, een film, een reportage, een organisatie, een evenement, een vergadering, een nieuwsitem ... - beluisterde en gelezen teksten zoals een krantenartikel, een reportage ... navertellen door elkaar te bevragen en aan te vullen. - een mening over bv. een film, een verhaal, een krantenartikel, nieuwsitem, evenement, reportage, optreden, een app of game ... formuleren door elkaar aan te vullen, vragen te stellen en te reageren op vragen van anderen... - een uitstap, een ongeluk, een dag op stage, een foto, een voorstelling ... beschrijven door elkaar vragen te stellen, antwoorden op vragen te geven en elkaar aan te vullen ...

³⁵ Niet al deze mogelijkheden hoeven aan bod te komen. De lijst is niet exhaustief en kan aangevuld worden.

DEEL B

<ul style="list-style-type: none">- een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis.	<ul style="list-style-type: none">- gesprekken met een deels onvoorspelbaar verloop spreken over: de eigen leefwereld, interesses ... en daarbij bv. informatie uitwisselen over een optreden, een film, een sportwedstrijd, een recept, een ingewikkelde (dubbele) boeking ...; de actualiteit; over efficiënt mediagebruik afgestemd op een specifieke doelgroep ...- onthaal- en klantgesprekken
Bij het uitvoeren van de gesprekstaken kunnen de leerlingen:	
Gespr 3: hun functionele kennis (de in de klas behandelde woordenschat en grammaticale structuren) inzetten en uitbreiden en erover reflecteren. (ET 32, ET 33) <ul style="list-style-type: none">- ze houden daarbij rekening met de eigenheid van de spreektaal in gespreksituaties (bv. eenvoudige zinsbouw, iets onderstrepen door middel van intonatie, herhalingen waar nodig, typische tussenvoegsels...);- ze worden vertrouwd met opbouw, verloop van een gesprek, met elementaire omgangsvormen (bv. beleefd onderbreken).	
De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende strategieën hanteren: (ET 25)	
Gespr 4: <ul style="list-style-type: none">- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;- bij een gemeenschappelijke spreektaak:<ul style="list-style-type: none">• afspraken maken over inhoud en formulering (taal);• elkaars inbreng benutten;- elkaars voorbereiding (bv. spreeschema, kapstokwoorden ...) nakijken;- het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag erop afstemmen;- eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en te beëindigen;- gebruik maken van non-verbaal gedrag;- rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie (bv. taalregister, conventies eigen aan de Engelstalige wereld);- vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;- zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of ze de andere gesprekspartner begrepen hebben;- een breed scala van eenvoudige omschrijvingen inzetten.	
Bij het uitvoeren van de gesprekken ontwikkelen de leerlingen volgende attitudes:	
Gespr 5*: durf en bereidheid tonen om de gesprekken uit te voeren en de gepaste strategieën in te zetten. (ET 34*)	
Gespr 6*: streven naar taalverzorging. (ET 35*)	

Leerlijn mondelinge interactie eerste graad - derde graad

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso
deelnemen aan een gesprek door: <ul style="list-style-type: none"> - vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen - erop te reageren - zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen 	hun gesprekspartner begrijpen om het gesprek vlot te laten verlopen	de taken onder luisteren en spreken in een gesprekssituatie uitvoeren door bevraging en aanvulling en daarbij de passende omgangsvormen gebruiken
een eenvoudig gesprek beginnen, voeren en afsluiten	een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten	eenvoudige rechtstreekse en telefonische gesprekken beginnen, aan de gang houden en afsluiten
gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies	een spontane mening delen over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten en daarbij passende omgangsvormen gebruiken	rekening houden met de belangrijkste conventies en passende omgangsvormen
	informatie uitwisselen uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten	
	beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen door bevraging en aanvulling	
	een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven door bevraging en aanvulling	

DEEL B

Leerlijn tekstkenmerken mondelinge interactie tweede graad - derde graad

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> concreet en vertrouwd eigen leefwereld en dagelijks leven af en toe ook onderwerpen van algemene aard (bv. actualiteit) 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> vrij concreet en vertrouwd V: vertrouwd en minder vertrouwd ook onderwerpen van meer algemene aard in verband met de eigen leefwereld en het dagelijks leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhoud van de studierichting
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen met en zonder visuele ondersteuning (met inbegrip van non-verbale signalen) met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen met en zonder visuele ondersteuning U: met en zonder achtergrondgeluiden met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur 	Structuur en samenhang <ul style="list-style-type: none"> enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen eenvoudige en duidelijke tekststructuur korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel
Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte gesprekken 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> vrij korte en af en toe iets langere gesprekken V: wat langere gesprekken
Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> uitspraak, articulatie en intonatie die een goed begrip niet in de weg staat standaardtaal 	Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> uitspraak, articulatie en intonatie die een goed begrip niet in de weg staat standaardtaal V³⁶: heldere uitspraak, zorgvuldige articulatie V³⁷: duidelijke, natuurlijke intonatie

³⁶ Niet facultatief bij Woordkunst-drama (kso)

³⁷ Idem.

DEEL B

<p>Tempo en vlotheid</p> <ul style="list-style-type: none">• met eventueel herhalingen en onderbrekingen• rustig tempo	<p>Tempo en vlotheid</p> <ul style="list-style-type: none">• met eventueel herhalingen en onderbrekingen• rustig tempo• normaal tempo• beperkt aantal herhalingen en onderbrekingen
<p>Woordenschat en taalvariëteit</p> <ul style="list-style-type: none">• frequente woorden• standaardtaal• Informeel en formeel	<p>Woordenschat en taalvariëteit</p> <ul style="list-style-type: none">• overwegend frequente woorden (af en toe ook richtingspecifieke termen en uitdrukkingen)• toereikend om eenvoudige beschrijvingen te geven van en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard• standaardtaal• richtingspecifieke woordenschat• informeel en formeel

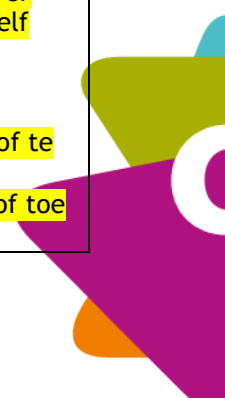
DEEL B

6.2.6 Schrijven

Leerplandoelstellingen en mogelijke leerinhouden

Onderstaande doelstellingen moeten samen gelezen worden met de kenmerken van de geschreven producties. Die tekstkenmerken vind je in de overzichtstabel onder 6.2.1 Waar relevant, komen specifieke leerinhouden en producties aan bod die verband houden met de studierichting.

Doelstellingen	Mogelijke producties
De leerlingen kunnen de volgende schrijftaken uitvoeren op:	
beschrijvend niveau	
Sch 1 formulieren en open vragenlijsten invullen. (ET 26)	inschrijvingsformulieren, deelnameformulieren aan een wedstrijd, enquêtes, beoordelingsformulieren, documenten bij verkoop of bestelling, werkbonden ...
Sch 2 een mededeling schrijven. (ET 27)	een korte briefing schrijven, een bericht achterlaten voor een collega, een oproep doen, een korte instructie geven, uitleg geven bij een routebeschrijving, afspraken noteren, een dagprogramma opstellen, een taakverdeling maken, notities maken van een telefonisch gesprek ...
Sch 3 een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven. (ET 28)	met visuele ondersteuning of vanuit de eigen ervaringen: een situatie, een gebeurtenis (bv. een ongeluk, een toneelstuk of een concert ...), een ervaring beschrijven (bv. een les of stage ...)
structurerend niveau	
Sch 4 Informeel en formeel, ook digitale correspondentie voeren. (ET 30)	Informatie over een vakantiebestemming/toneelstuk/concert/hotel uitwisselen, een bijdrage op een forum of andere sociale media , brieven en mails om inlichtingen te vragen, om een afspraak te maken, iemand uit te nodigen, te feliciteren, te bedanken ... Een korte folder, affiche, uitnodiging, een eenvoudig persbericht over een evenement dat aansluit bij de eigen leefwereld of waarbij ze zelf betrokken zijn Zakelijke correspondentie (vooral door het aanpassen van standaarddocumenten): brieven of mails om inlichtingen te vragen of te geven, een afspraak te maken of te wijzigen, een reservering te bevestigen, te annuleren of te wijzigen, een offerte aan te vragen of toe te lichten, te reageren op een klacht ...

DEEL B

De leerlingen kunnen bij **het uitvoeren** van schrijftaken:

Sch 5

alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken. (ET 29)

Sch 6

de in de klas behandelde woordenschat en grammaticale structuren inzetten en uitbreiden. Ze kunnen hierbij reflecteren over taal en taalgebruik. Zij dienen vertrouwd te zijn met de eigenheid van de schrijftaal en de gepaste aanspreekvormen, openings- en slotformules. (ET 32, 33)

De leerlingen kunnen, waar nodig, de volgende **strategieën** toepassen: (ET 31)

Sch 7

- het schrijfdoel bepalen en hun taalgebruik er op afstemmen;
- een schrijfplan opstellen;
- de passende lay-out gebruiken;
- rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal;
- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;
- de eigen tekst nakijken;
- bij een gemeenschappelijke schrijftaak:
 - afspraken maken over inhoud en opbouw;
 - elkaars teksten nakijken: evalueren en corrigeren;
- elkaars inbreng in de tekst benutten;
- gebruik maken van een model of een in de klas behandelde tekst;
- digitale en niet-digitale hulpbronnen (woordenboeken, grammatica's, spellingchecker) en gegevensbestanden kritisch raadplegen en de gevonden informatie correct gebruiken.

Bij het uitvoeren van schrijftaken ontwikkelen de leerlingen volgende **attitudes**:

Sch 8*

de bereidheid tonen om bovenvermelde taaltaken uit te voeren en daarbij de gepaste schrijfstrategieën toe te passen. (ET 34*)

Sch 9*

streven naar taalverzorging (= een zo groot mogelijke vormcorrectheid). (ET 35*)

DEEL B

Eerste graad	Tweede graad kso/tso (basis)	Derde graad kso/tso deel B
Beschrijvend niveau		
inlichtingen verstrekken op eenvoudige formulieren	formulieren en vragenlijsten invullen	formulieren en open vragenlijsten invullen
een tekst schrijven over een in de klas behandeld onderwerp met behulp van kernwoorden	een mededeling schrijven	een mededeling schrijven
een bericht opstellen met behulp van een voorbeeld		
een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand beschrijven door middel van een opsomming in korte zinnen	een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven	een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven
persoonlijke, ook digitale correspondentie voeren met behulp van een voorbeeld		
gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies		alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken
Structurerend niveau		
persoonlijke, ook digitale correspondentie voeren met behulp van een voorbeeld	eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren	informele en formele, ook digitale correspondentie voeren

Tweede graad	Derde graad
Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet en vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven 	Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • vrij concreet en vertrouwd • V: vertrouwd en minder vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven, waar relevant ook in verband met de specifieke inhouden van de studierichting • U: ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. de actualiteit)
Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • met aandacht voor digitale media 	Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • met aandacht voor digitale media
Structuur - samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur 	Structuur - samenhang <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur
Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte teksten 	Lengte <ul style="list-style-type: none"> • vrij korte en af en toe iets langere teksten • V: wat langere teksten
Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • standaardtaal • informeel en af en toe formeel 	Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • richtingspecifieke woordenschat • standaardtaal • toereikend om duidelijke beschrijvingen te geven en meningen te formuleren over de eigen leefwereld en onderwerpen van meer algemene aard • informeel en formeel

DEEL A+B

7 Doelstellingen en leerinhouden

7.1 Interculturele component

Deze doelstellingen gelden voor alle studierichtingen uit het leerplan deel A en deel B.

De interculturele component omvat kennis en attitudes die van belang zijn in de contacten en de communicatie met de Engelstalige wereld en met anderstaligen in het algemeen. Dat kunnen elementen zijn van het dagelijkse leven, gewoonten, waarden, cultuur ...

We hebben hierbij aandacht voor die aspecten die belangrijk zijn bij talige communicatie en laten de leerlingen de socioculturele diversiteit van de Engelstalige wereld ontdekken en ervaren. De leerplandoelstellingen verschillen niet wezenlijk van deze van de tweede graad. We verwachten wel aandacht voor een groter aantal Engelstalige contexten (niet enkel Engeland). In de derde graad kunnen leerlingen vanuit een grotere rijpheid nog sterker de interculturele inzichten gebruiken in hun contacten met en hun denken over anderstaligen.

	Leerplandoelstellingen	Leerinhouden: enkele mogelijkheden
IC 1	De leerlingen kunnen cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de Engelstalige wereld. (ET 7 en ET 15)	Bij het uitvoeren van lees- en luistertaken maken leerlingen via authentiek tekstmateriaal kennis met cultuuruitingen uit de Engelstalige wereld (songs, artistiek-literaire teksten, media, websites, film en festivals, schoolleven ...) en met socioculturele aspecten van de Angelsaksische wereld (beleefdheidsrituelen, formele en informele gesprekken, telefoongesprekken ...)
IC 2	De leerlingen kunnen: - rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie; (ET 24) - alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken. (ET 29)	Bij productieve taaltaken (spreken, gesprekken voeren en schrijven) houden de leerlingen rekening met de vereisten van de communicatieve situatie: beleefdheidsrituelen in de dagelijkse omgang (begroeten, afscheid nemen, zich verontschuldigen, bedanken, uitnodigen, telefoneren ...) zowel in formele als in informele communicatie, mondeling en schriftelijk .
IC 3	De leerlingen doen basiskennis op met betrekking tot Engelstalige landen en regio's en met betrekking tot aspecten van het dagelijks leven.	Leerlingen kennen een aantal aspecten van de Engelstalige landen en cultuur die behoren tot de algemene achtergrond: de belangrijkste Engelstalige gebieden, bekende gebouwen ...
IC 4	De leerlingen kunnen gangbare stereotiepe voorstellingen toetsen aan de werkelijkheid.	In de omgang met (semi-)authentiek materiaal ontdekken leerlingen dat de werkelijkheid

	anders is dan de stereotiepe voorstelling (doorprikken van soms verouderde clichés).
De leerlingen ontwikkelen de volgende attitudes:	
IC 5*	tonen belangstelling voor de aanwezigheid van het Engels en andere moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers. (ET 36*)
IC 6*	staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van de Engelstalige wereld. (ET 37*)
IC 7*	stellen zich open voor de esthetische component van teksten. (ET 38*)

Voor suggesties i.v.m. het ontwikkelen van interculturele competentie, dien je eventueel rekening te houden met de specifieke vereisten van de studierichting.

7.2 Taalkundige component

Deze doelstellingen gelden voor alle studierichtingen uit het leerplan deel A en deel B.

Kennis als ondersteuning

De taalkundige component heeft betrekking op de ondersteunende kennis (vorm, betekenis, gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies) die de leerlingen nodig hebben om de communicatieve taaltaken (vanaf 6.2.2) uit te voeren.

Het zijn de taalgebruikssituaties van die doelstellingen die bepalen welke woordenschat en grammaticale structuren de leerlingen moeten verwerven. De taalgebruikssituaties zijn uitgangspunt bij de selectie van de lexicale en grammaticale items maar ook bij het aanbrengen en het inoefenen, niet omgekeerd.

Taaltaken zijn dus niet alleen het doel van taalonderwijs, maar ook het middel bij uitstek om kennis efficiënt in te oefenen en vast te zetten. De taalkennis die leerlingen zo verwerven en uitdiepen, kan dus niet anders dan functioneel zijn.

Functionele beheersing

Het hoofddoel van taalonderwijs is de taal als communicatiemiddel steeds vlotter en correcter te gebruiken. Je stimuleert de leerlingen daarom om de boodschap die ze willen brengen, zo correct mogelijk te verwoorden. Net als in de tweede graad blijft de doeltreffendheid van de communicatie echter belangrijker dan de vormcorrectheid.

Omdat leerlingen kenniselementen *functioneel* moeten kunnen inzetten om de voor hen relevante taaltaken uit te voeren, is het leren, onderwijzen en evalueren van woordenschat en spraakkunst geen doel op zich. Kennis en communicatieve vaardigheden zijn met elkaar verweven.

Het is naar aanleiding van het werken met taaltaken dat de leerlingen geleidelijk hun taalkennis opbouwen. Bij het uitvoeren van taaltaken kunnen de leerlingen hun kennis inzetten. Tegelijkertijd kunnen ze die kennis ook uitbreiden door reflectie over de ontvangen of geproduceerde tekst. Een leerling verwerft dus morfosyntactische structuren om die op een realistische manier te kunnen aanwenden in zinvolle en authentieke taalgebruikssituaties. Daarvoor kiezen we taalgebruikssituaties die voor die leerlingen relevant zijn: hun dagelijks leven en - waar relevant - situaties die specifiek zijn voor de studierichting en/of de toekomstige werksituatie.

Daarom creëer je zoveel mogelijk kansen voor leerlingen om de taal effectief te gebruiken in communicatieve situaties, zowel in de les als in de evaluatie. Op die manier ervaren de leerlingen dat de opgedane taalkennis hun communicatiemogelijkheden vergroot en zullen ze ook verder uitgedaagd worden die taalkennis te verdiepen en verruimen. Verdere uitleg hierover vind je bij de pedagogisch-didactische wenken.

7.2.1 *Woordenschat*

Ook in de derde graad gebeurt het verwerven van woordenschat op een functionele basis.

De woordenschat³⁸ die de leerlingen tijdens de voorbije jaren hebben verworven en die in grote mate op praktisch taalgebruik gericht is, wordt verder geïntegreerd in relevante taalgebruikssituaties en taaltaken - waar relevant ook in verband met de studierichting. Een oordeelkundige keuze van taaltaken bepaalt welke lexicale elementen aan bod komen. *De keuze van taalgebruikssituaties en het authentieke karakter van hun uitwerking zijn belangrijker dan het gebruik van frequentielijsten en andere referentiewerken.*

Via de lees- en luisteropdrachten zal nieuwe woordenschat geassimileerd worden, zij het vaak onbewust, receptief, zoals dit ook in de moedertaal gebeurt. Regelmatig lezen en luisteren is daarom belangrijk. De diversiteit van de bruikbare teksten is echter zo groot dat het niet haalbaar en wenselijk is alle mogelijke woordvelden aan te duiden. Daarenboven spelen bij luisteren en lezen nog andere factoren een rol dan alleen maar woordbegrip. Gepaste attitudes en het inzetten van strategieën zijn minstens even belangrijk.

Net als bij de vaardigheidsdoelstellingen kun je hier de indruk krijgen dat het leerplan weinig groei voorziet tegenover de tweede graad. Het hernemen van al geleerde woordenschat is belangrijk. Taal wordt immer cyclisch verworven en het hernemen van woordenschat en grammaticale constructies is deel van het groeiproces.

Toch moeten we hier naar een merkbare vooruitgang toewerken. Naast de uitbreiding van het aantal gehanteerde woorden, is er ook een kwalitatieve groei, die blijkt uit de tekstkenmerken. De groei kan bestaan uit het gebruik van meer dan een woord of uitdrukking voor eenzelfde begrip, afhankelijk van bv. de informele of formeler context of een complexer situatie. “De weg wijzen” kan over een eenvoudige beschrijving gaan, maar ook complexer instructies vergen of zelfs uitmonden in een gedachtewisseling over opstoppingen en files. De gehanteerde woordenschat groeit mee met de context en andere “tekstkenmerken”.

Binnen eenzelfde woordveld bevinden sommige woorden zich op een meer gevorderd niveau, met het oog op bv. nuancering of precisering. In het woordveld “plaatsen (stad, dorp, streek)” zal bv. “village” al vanaf teksten op A1 niveau voorkomen, “region” wordt in teksten van het niveau B1 gesitueerd, terwijl “hamlet” in principe pas opduikt in teksten op niveau C1-C2.

Doelstellingen	Leerinhouden
	<p>Om de taaltaken te kunnen uitvoeren, moeten de leerlingen vorm, betekenis en reëel gebruik in context van woorden en woordcombinaties uit de volgende woordvelden kennen en kunnen gebruiken.</p> <p>De volgende thema’s kunnen aan bod komen. Voor elk thema maakt de vakgroep een keuze uit de reeks van mogelijke onderwerpen die hier zijn opgenomen. Deze items zijn niet noodzakelijk nieuw voor de derde graad. Ze kunnen reeds aan bod gekomen zijn in vorige graden. Overleg is hier aangewezen.</p>

³⁸ Zie eventueel woordvelden in de leerplannen eerste en tweede graad.

DEEL A+B

De leerlingen kunnen:	Items die al aan bod gekomen zijn in de tweede graad staan onderstreept.
<p>Wo 1 lexicale elementen (woorden, woordcombinaties en uitdrukkingen) functioneel d.w.z. gepast inzetten om de voor hen relevante receptieve taaltaken uit te voeren. (ET 32) <i>Dit betekent dat de leerlingen deze woorden, woordcombinaties, uitdrukkingen en structuren bij het uitvoeren van de taaltaken leren herkennen.</i></p> <p>Wo 2 lexicale elementen (woorden, woordcombinaties en uitdrukkingen) functioneel d.w.z. gepast inzetten om de voor hen relevante productieve taaltaken uit te voeren. (ET 32) <i>Dit betekent dat de leerlingen de woorden, woordcombinaties, uitdrukkingen en structuren leren gebruiken:</i> - in gebruikelijke contexten; - en via betekenisvolle taaltaken.</p>	<p>Persoonlijke gegevens: mogelijke onderwerpen zijn: <u>Uitwisselen van informatie: nationaliteiten en landen</u> <u>Gesprekken over familie, gewoonten, hobby's, persoonlijke interesses, ontspanning</u> <u>Uiterlijk, karakter en gevoelens</u> Toekomstplannen, ambities ...</p> <p>Dagelijks leven: mogelijke onderwerpen zijn: <u>Vrienden uitnodigen, ontvangen, bezoeken</u> <u>Telefoneren</u> Nieuws, "lifestyle" Opinies over alledaagse onderwerpen Actualiteit, media, sport, kunst en cultuur ...</p> <p>School en opleiding : mogelijke onderwerpen <u>Omgang met anderen, situaties binnen het schoolgebeuren</u> <u>Schoolreglement</u> Inhoud van de studierichting Verder studeren of gaan werken ...</p> <p>Eten en drinken: mogelijke onderwerpen zijn: <u>Op restaurant, maaltijden ...</u></p> <p>Tijd, ruimte, natuur: mogelijke onderwerpen zijn: <u>Naar de weg vragen, de weg tonen</u> <u>Dimensies, tijd, lengtematen</u> <u>Transportmiddelen</u> <u>Plaatsen en faciliteiten in een stad of dorp</u> <u>Verkeerssituaties: drukte, ongevallen</u> <u>Vertellen over vakantie of reizen</u> De Engelstalige wereld (festiviteiten, gewoonten, dagelijks leven) ...</p> <p>Het weer: <u>Gesprekken over het weer</u> Weersvoorspellingen ...</p> <p>Winkelen: mogelijke onderwerpen zijn: <u>Naar de winkel, kledij, kleuren en maten, soorten winkels, prijzen ...</u></p> <p>Diensten en beroepen: mogelijke onderwerpen zijn: (vakantie)<u>Jobs</u> <u>Bijwonen van culturele activiteiten: dans, festival ...</u> <u>Contacten met diensten: ziekenhuis, post, reisagentschap</u> <u>inlichtingen</u></p>

DEEL A+B

<p>Wo 3 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van taaltaken hun functionele taalkennis inzetten en uitbreiden. Ze kunnen hierbij reflecteren over taal en taalgebruik. (ET 33) Dit betekent dat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeds in de klas behandelde vormen en structuren kunnen herkennen en ontleden naar aanleiding van nieuwe teksten; - onder begeleiding regels kunnen ontdekken en formuleren door te observeren hoe vormen en structuren functioneren; - gelijkenissen en verschillen tussen talen kunnen ontdekken en hun kennis van andere talen kunnen inzetten.
<p>Wo 4 Bij het uitvoeren van taaltaken kunnen de leerlingen de volgende strategieën inzetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebruik maken van woordenlijsten, vertaalwoordenboeken en digitale hulpbronnen; - de vermoedelijke betekenis van woorden (transparante en onbekende) afleiden uit de context; - gebruik maken van non-verbaal gedrag om een boodschap over te brengen; - iets op een andere wijze verwoorden; - ...
<p>Wo 5* Bij het uitvoeren van taaltaken zien de leerlingen het belang in van lexicale correctheid en streven ze naar taalverzorging. (ET 34*)</p>
<p>(V/U) Lexicale elementen met het oog op het uitvoeren van de productieve en receptieve taken in de verdiepings- en uitbreidingsdoelen of in contexten eigen aan de studierichting.</p>

7.2.2 Grammatica

Grammatica dient functioneel te zijn en is nooit een doel op zich (zie ook inleiding op de taalkundige component op p. 78 de leerplannen van eerste graad en tweede graad en de tekst *Een visie op het onderwijs in moderne vreemde talen* p.4).

Rekening houdend met de gebruiksfrequentie van sommige structuren, de taalgebruikssituaties die aan bod komen en het niveau van de leerlingen bepaal je zelf, in overleg met de vakgroep, hoe diepgaand (herkennen en begrijpen, reproduceren als vaste uitdrukking³⁹ of chunk⁴⁰, gebruiken en toepassen) je bepaalde onderwerpen behandelt.

Het gebruik van grammaticale terminologie in het Engels beperk je tot het functioneel relevante (bv. noun, adjective, verb, article, pronoun, adverb, subject,...). In de pedagogisch-didactische wenken geven we suggesties voor concretisering, met een niet-exhaustieve lijst van mogelijke inhouden.

Doelstellingen	Leerinhouden
De leerlingen kunnen:	Om de taaltaken te kunnen uitvoeren, moeten de leerlingen beschikken over bepaalde grammaticale kennis. De volgende kenniselementen moeten aan bod komen.

³⁹ Vaste uitdrukkingen of collocaties : vaste combinaties van het woord met andere woorden bv. to walk the dog, to do an exercise....

⁴⁰ Veel voorkomende standaardconstructies die in hun geheel aangebracht en geleerd worden zonder in te gaan op of na te denken over de grammaticale constructies bv It's not my cup of tea.

DEEL A+B

<p>Gram 1 Grammaticale elementen functioneel d.w.z. gepast inzetten om de voor hen relevante receptieve taaltaken uit te voeren. (ET 32)</p> <p>Gram 2 Grammaticale elementen functioneel d.w.z. gepast gebruiken om de voor hen relevante productieve taaltaken uit te voeren. (ET 32)</p> <p>Dit betekent dat de leerlingen de nodige morfologische elementen en structuren leren gebruiken: - in gebruikelijke contexten; - en via betekenisvolle taaltaken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - personen, dieren en zaken benoemen en kunnen verwijzen naar personen, dieren en zaken: wat / wie? <ul style="list-style-type: none"> o meervoud en enkelvoud van zelfstandige naamwoorden o bepaalde en onbepaalde lidwoorden o persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden o aanwijzende en onbepaalde voornaamwoorden - uitdrukken van hoeveelheden: hoeveel? de hoeveelste? - personen, dieren en zaken nader bepalen en omschrijven, gelijkenissen en verschillen aanduiden en relaties beschrijven: <ul style="list-style-type: none"> o bijvoeglijke naamwoorden o trappen van vergelijking o genitievormen - uitspraken doen: <ul style="list-style-type: none"> o bevestigen, vragen en ontkennen: bevestigende, ontkennende en vragende zinnen o overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord; o vragende woorden o gebruik van 'do' om iets te beklemtonen - situeren in de ruimte: <ul style="list-style-type: none"> o uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand - situeren in de tijd: <ul style="list-style-type: none"> o uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling o werkwoordsvormen en hulpwerkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige tijd, de verleden en de toekomstige tijd - argumenteren en logische verbanden te leggen: <ul style="list-style-type: none"> o uitdrukken van redenen, oorzaak en gevolg; o uitdrukken van doel; o uitdrukken van wil en gevoelens; o <i>uitdrukken van (afwezigheid van) toelating en verplichting;</i> - relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aanduiden: <ul style="list-style-type: none"> o eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking <i>en onderschikking;</i> - te rapporteren: <ul style="list-style-type: none"> o indirecte rede
<p>Gram 3: De leerlingen kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van taalbeheersing uitbreiden. (ET 33) Dit betekent dat zij in zinvolle communicatieve contexten en door taaltaken: - in de klas behandelde structuren kunnen herkennen en ontleden; - onder begeleiding, regels kunnen ontdekken en formuleren, door te observeren hoe vormen en structuren functioneren; - gelijkenissen en verschillen tussen talen kunnen ontdekken en hun kennis van andere talen kunnen inzetten.</p>	

8 Minimale materiële vereisten

De term “minimale vereisten” verwijst naar de uitrusting en het didactisch materiaal die normaal in elke les moderne vreemde talen beschikbaar moeten zijn om een rijke en krachtige leeromgeving te creëren, waarin de leerling de (taal)taken optimaal kan vervullen.

Alle lokalen waar moderne vreemde talen gegeven worden, moeten daarom voorzien zijn van:

- makkelijk verplaatsbaar meubilair voor een flexibele opstelling;
- geschikte apparatuur om beeld- en geluidsfragmenten af te spelen voor een leerlingengroep;
- minstens één computer met internetaansluiting en projector.

Bovendien kan een krachtige leeromgeving maar tot stand komen als:

- de leerlingen geregeld en vlot toegang hebben tot computerlokalen met een internetaansluiting om ook ICT-vaardigheden in al hun aspecten, ook voor Engels en via activiteiten in het Engels, volwaardig te ontwikkelen;
- de computers voorzien zijn van de nodige software en uitgerust met luidsprekers;
- de leerlingen en leraren in de klas of in de mediatheek/open leercentrum vlot kunnen gebruikmaken van:
 - verklarende en / of vertaalwoordenboeken, aangepast aan het taalniveau van de leerlingen en in voldoende aantal;
 - digitale woordenboeken;
 - grammatica's of grammaticale compendia.

De leeromgeving wordt nog rijker als leraren en leerlingen een beroep kunnen doen op:

- aanvullend leesmateriaal zoals taaltijdschriften;
- een wandbord of een andere mogelijkheid tot affichering in elk lokaal waar regelmatig taallessen gegeven worden;
- naslagwerken, inclusief cd-roms en dvd's;
- aanvullend luistermateriaal;
- een leerplatform.

Ten slotte biedt een vakdidactische bibliotheek een duidelijke meerwaarde voor de vakgroepen talen.

9 Eindtermen Engels derde graad kso en tso

Taaltaken, verwerkingsniveaus, tekstsoorten, tekstkenmerken en strategieën

Luisteren

In teksten met de volgende kenmerken

- **Onderwerp**
 - vrij concreet
 - vertrouwd en minder vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met en zonder achtergrondgeluiden
 - met en zonder visuele ondersteuning
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - duidelijke tekststructuur
 - vrij korte en af en toe iets langere teksten
 - ook met redundante informatie
- **Uitspraak, articulatie, intonatie**
 - heldere uitspraak
 - zorgvuldige articulatie
 - duidelijke, natuurlijke intonatie
 - weinig afwijking van de standaardtaal
- **Tempo en vlotheid**
 - rustig tempo
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - frequente woorden
 - overwegend eenduidig in de context
 - ook met af en toe minimale afwijking van de standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

- 1 het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 2 de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 3 de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 4 relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 5 een spontane mening vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 6 de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
- 7 cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.

8 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;
- het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent;
- gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;
- vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;
- hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst;
- de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;
- de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;
- relevante informatie noteren.

Lezen

In teksten met de volgende kenmerken

- **Onderwerp**
 - vrij concreet
 - vertrouwd en minder vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met en zonder visuele ondersteuning
 - ook met socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen met af en toe een beperkte mate van complexiteit
 - duidelijke tekststructuur
 - wat langere teksten
 - ook met redundante informatie
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - overwegend frequente woorden
 - overwegend eenduidig in de context
 - ook met minimale afwijking van de standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

- 9 het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek teksten;
- 10 de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
- 11 de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;

-
- 12 relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
 - 13 een spontane mening vormen over informatieve, prescriptieve narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
 - 14 de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
 - 15 cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.

kunnen de leerlingen volgende taken structurerend uitvoeren:

- 16 de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen.

17 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;
- onduidelijke passages herlezen;
- het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;
- digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen;
- hypothesen vormen over de inhoud van de tekst;
- de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;
- de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;
- relevante informatie aanduiden.

Spreken

In teksten met de volgende kenmerken

- **Onderwerp**
 - vrij concreet
 - vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met en zonder achtergrondgeluiden
 - met en zonder visuele ondersteuning
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - duidelijke tekststructuur
 - korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel
 - vrij korte en af en toe iets langere teksten
- **Uitspraak, articulatie, intonatie**
 - uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan
 - standaardtaal
- **Tempo en vlotheid**
 - met eventuele herhalingen en onderbrekingen
 - normaal tempo
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - overwegend frequente woorden
 - standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

- 18 informatie uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten meedelen;
- 19 beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen;
- 20 een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 21 een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven.

22 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;
 het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
 een spreekplan opstellen;
 gebruik maken van non-verbaal gedrag;
 gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;
 een breed scala van eenvoudige omschrijvingen inzetten;
 digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;
 bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten en elkaars tekst nakijken.

Mondelinge interactie

In teksten met de volgende kenmerken

- **Onderwerp**
 - vrij concreet
 - vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - de gesprekspartners richten zich tot elkaar en tot anderen
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - duidelijke tekststructuur
 - korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel
 - vrij korte en af en toe iets langere teksten
- **Uitspraak, articulatie, intonatie**
 - uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan
 - standaardtaal
- **Tempo en vlotheid**
 - met eventuele herhalingen en onderbrekingen
 - rustig tempo
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - overwegend frequente woorden
 - standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende taken uitvoeren:

- 23 de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gespreksituatie uitvoeren;
- 24 een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.

25 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;
het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
gebruik maken van non-verbaal gedrag;
een breed scala van eenvoudige omschrijvingen inzetten;
vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;
zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben;
eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en te beëindigen.

Schrijven

In teksten met de volgende kenmerken

- **Onderwerp**
 - concreet
 - vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
- **Taalgebruikssituatie**
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
 - vrij korte en af en toe iets langere teksten
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - frequente woorden
 - standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

- 26 formulieren en open vragenlijsten invullen;
- 27 een mededeling schrijven;
- 28 een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven;
- 29 alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken.

kunnen de leerlingen volgende taken structurerend uitvoeren:

- 30 informele en formele, ook digitale correspondentie voeren.
- 31 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;
- het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- een schrijfplan opstellen;
- gebruik maken van een model;

- digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;
- de passende lay-out gebruiken;
- de eigen tekst nakijken;
- bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten en elkaars tekst nakijken;
- rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.

Kennis en attitudes

Kennis

32 Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de leerlingen op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:

De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...

Personen, dieren en zaken te benoemen

- *Te verwijzen naar personen, dieren en zaken*
 - *Wat? / Wie?*
 - Zelfstandige naamwoorden: getal
 - Lidwoorden: bepaald en onbepaald
 - Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend
 - *Hoeveel? De hoeveelste?*
 - Uitdrukken van hoeveelheden
- *Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven*
 - Bijvoeglijke naamwoorden
 - *Gelijkenissen en verschillen*
 - Trappen van vergelijking
- *Relaties aan te duiden*
 - Genitiefvormen

Uitspraken te doen

- *Te bevestigen, te vragen en te ontkennen*
 - Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen
 - Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord
 - Vragende woorden
 - Gebruik van 'do' om iets te benadrukken
- *Te situeren in de ruimte*
 - Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...
- *Te situeren in de tijd*
 - Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...
 - Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd
- *Te argumenteren en logische verbanden te leggen*

- Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg
- Uitdrukken van doel
- Uitdrukken van wil en gevoelens
- Uitdrukken van (afwezigheid van) toelating en verplichting
- *Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden*
 - Samengestelde zinnen ook met onderschikking
- *Te rapporteren*
 - Indirecte rede

- 33 De leerlingen kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:
- reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;
 - door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;
 - gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.

De leerlingen werken aan de volgende **attitudes**:

- 34* tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;
- 35* streven naar taalverzorging;
- 36* tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers ervan;
- 37* staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;
- 38* stellen zich open voor de esthetische component van teksten.